

APRIL 1962

RODNA GRUDA

VSEBINA

Vsem, ki pridejo letos v Jugoslavijo

Sin jugoslovanskega izseljenca —
predsednik republike Kostarike

Slovenska mladina čestita
predsedniku Titu

Zakon o amnestiji je začel veljati

B. P.

Ali velja amnestija tudi za moj
primer

Tomo Brejc:

Franceta Močilnikarja ni več med
nami

I. S.:

V spomin Antonu Sabcu

Igor Prešeren:

Velenjska veleplinarska —
novi gigant jugoslovanske industrije

I. P.:

Naši izdelki za tujino

Po domači deželi

Kuturni zapiski:

Neža Maurer:

Revije in knjige za naše izseljence

Prvi Oscar za Jugoslavijo

Naši mladi ljudje:

Zeljko Kozinc:

Naša glasbena umetnost na poti
v svet

Slapko Jug:

Lokvanj

Jugoslovanska popevka v
Luxemburgu

Ela Peroci:

Slovo

Otroci berite:

Pomlad (Ljudska)

Branka Jurca:

Adijo, zlati časi

Gitica Jakopin:

Skratki
Uganke

Naši na Tržaškem

Sprejet je zakon o manjšinskem
šolstvu

Naši ljudje po svetu

Vprašanja in odgovori

Priloga:

Učbenik slovenskega jezika (5. in 6.
lekcija)

Fotografija na naslovni strani:

POMLAD V NOVEM VELENJU

(foto: Zlatko Deniša)

USREDIŠČU LJUBLJANE, NA KRIŽIŠČU TITOVE IN ČANKARJEVE CESTE V PALAČI KI JO VIDITE NA SLIKI, SO V II. NADSTROPJU PROSTORI SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE KADAR PRIDETE V DOMAČI KRAJ, OGLASITE SE PRI NAS! VAŠ OBISK NAS BO RAZVESELIL!

Vašim otrokom in vnukom je namenjen

UČBENIK SLOVENSKEGA JEZIKA

ki izhaja kot redna priloga v Rodni grudi

Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poštšina plačana v gotovini. Odgovorna urednica prof. Zima Vrščaj, urednica in tehnična urednica Ina Slokan. urednica priloge Učbenika slovenskega jezika Mila Senk. Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Rokopisov in slik, ki jih nismo naročili, ne vračamo. Cek. rač. pri Komunalni banki 600-704/5-155. Tiskala tiskarna »Toneta Tomšič« v Ljubljani

Vsem, ki pridejo letos v Jugoslavijo

Domača dežela vas čaka s toplo dobrodošlico! Gostoljubno, z ljubeznijo vas bo sprejela. Videli boste naše kraje, kakršni so danes, in spoznali, kako živimo. Razliko od nekdanj do danes boste lahko presodili sami. Posebno nas veseli, da bo med našimi letošnjimi obiskovalci iz ZDA — kakor je razvidno iz dosedanjih prijav pri vodilnih slovenskih potovalnih uradih A. Kollander in Bled J. Suhadolnik — med našimi rojaki izletniki tudi veliko mladine, ki se bo večinoma letos prvič srečala s starim krajem svojih staršev in starih staršev.

Ob svojem obisku bi prav gotovo vsi radi videli čimveč. Seveda je razumljivo, da je Slovenska izseljenska matica s svojimi podružnicami storila vse, da bi dragim gostom v tem ustregla. Podružnice Slovenske izseljenske matice pripravljajo razne prireditve za rojake obiskovalce. Toda o tem bomo spregovorili podrobneje prihodnjič, danes pa se malo ustavimo pri letošnjih izletih, ki jih naši potovalni uradi pripravljajo za rojake, in seveda pri prireditvah letošnjega izseljenskega tedna.

Dne 4. julija piknik ob zeleni Krki

Naša že tradicionalna glavna izseljenska prireditev — piknik 4. julija — bo letos na Otočcu pri Novem mestu, kakor smo že poročali. V dogovoru s Slovensko izseljensko matico pripravlja to prireditev Dolenjska turistična zveza.

Priprave so že v teku. Prostor za piknik je izbran. Primernejšega, kot je sončni travnik med Krko in gozdičem, streljaj daleč od hotela Grad Otočec in samo 500 metrov od avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb, bi težko našel. Krka je v juliju tudi izredno topla, številni ribji zarod v njej pa zamika vsakega ribiča. Lahko se boste kopali, pa tudi ribiči bodo prišli na svoj račun. Kdor bo želel, si bo lahko izposodil pribor za ribolov in poskusil srečo v Krki. In kar je tudi vredno omeniti: v neposredni bližini je nov lep motel s parkirnim prostorom za avtomobile.

Podrobnejšega programa piknika prireditelji za zdaj še nočejo izdati. Zvedeli pa smo, da bo program pester. Razen zabavnega ansambla za poskočne in zabavne viže, kakor smo slišali, bo nastopila tudi folklorna skupina iz Bele krajine, nekaj domačih narodnih pesmi pa bodo zapeli pevci iz Novega mesta. Morda pridejo na prireditev tudi pristni dolenjski svatje z ženinom in nevesto, starešino in vsem, kar sodi zraven. Seveda ni treba posebej omenjati, da bo na izbiro obilo raznovrstnih prigrizkov in pijač.

NASI LIKOVNIKI

Stojan Batič: Rudarji

Akademski kipar STOJAN BATIC se je rodil leta 1925 v Trbovljah, kjer je med okupacijo delal v rudniku. Nato je odšel v partizane. Po vojni se je vpisal na kiparski oddelek umetnostne akademije v Ljubljani. Prvič je samostojno razstavljal leta 1952. Med deli iz prvih let najdemo mnogo malih plastik, v katerih se odraža kiparjev lirični temperament. Od kasnejših del zlasti izstopa ciklus plastik, v katerih umetnik obravnava življenje trboveljskih rudarjev. Ob teh upodobitvah čutimo, da umetnik pozna do potankosti težko življenje rudarjev.

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA REVIIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE
V LJUBLJANI

Udeleženci piknika, ki se bodo pripeljali z lastnimi vozili, bodo lahko obiskali tudi druge znane kraje v bližini. Na primer Šmarješke Toplice, ki so samo 5 km oddaljene. Tam se lahko kopljejo v zunanjem in notranjih bazenih. Voda je topla do 32° C. Komaj 14 km od avtomobilske ceste so znane Dolenjske Toplice. V Kostanjevici na Krki, 20 km od Otočca, bo prav v tistem času mednarodno srečanje kiparjev iz številnih držav. Omenimo naj še, da je v bližini znani kartuzijanski samostan v Pleterjah pri Šentjerneju. Gostoljubni patri radi sprejemajo goste, seveda je ogled samostana dovoljen samo moškim. Nič zato! Žene in dekleta si pa lahko medtem ogledajo Čateške Toplice, ki tudi niso daleč. Znamenita Trška gora se pa s svojim podnožjem skoraj dotika Otočca.

Torej, če pridete v stari kraj letos 4. julija, se dobimo na Otočcu. Nihče tega gotovo ne bo obžaloval.

Prireditve izseljenskega tedna

Izseljenski teden, ki ga vsako leto organizirajo izseljenske matice Jugoslavije, bo letos v prvem tednu julija, to je od 1. do 7. Za ta datum so se prireditelji odločili zato, ker bo takrat v Jugoslaviji na obisku največ izseljencev. Glavne prireditve bodo v Makedoniji, ki se je v povojnih letih čisto prerodila. Izseljenske matice posameznih jugoslovanskih republik bodo organi-

Leta 1957 so Putnikovi avtobusi pripeljali ameriške rojake na piknik na prijazno Polževo pri Višnji gori

Dolenjske Toplice

zirale več krožnih potovanj skozi najlepše in najbolj pomembne kraje in pokrajine Jugoslavije. Potovanje, ki ga bo organizirala Slovenska izseljenska matica, bo sedemdnevno, trajalo bo od 30. junija do 7. julija. Udeleženci se žal ne bodo mogli udeležiti piknika na Otočcu. Torej bodo postavljeni pred izbiro: piknik na Otočcu ali prireditve izseljenskega tedna v Skopju. Če se bodo odločili za prvo ali drugo, ne bodo razočarani. Tisti, ki bodo obiskali Makedonijo, bodo v soboto, 30. junija zjutraj z letalom odpotovali iz Ljubljane v glavno mesto Makedonije Skopje. Tam se bodo 1. in 2. julija z drugimi jugoslovanskimi izseljenci, ki bodo prispeli z več strani, udeležili prireditev izseljenskega tedna.

V nedeljo, 1. julija, se bodo zbrali pred hotelom »Makedonija« v Skopju. Nato si bodo ogledali mesto in njegove znamenitosti. Po kosilu v restavraciji »Mestni park« se bodo izletniki odpeljali z avtobusi v Saraj — znano letovišče v bližini Skopja. Tam se bodo ob 8. uri zvečer udeležili svečane akademije, na kateri bodo nastopili najboljši makedonski umetniki.

Naslednji dan, 2. julija, bodo izletniki z avtobusi odpotovali do umetnega jezera Mavrovo. Po obedu v motelu »Mavrovo« si bodo ogledali mavrovsko hidrocentralo, ki je največja v Jugoslaviji. Dne 3. julija se bodo izletniki iz Slovenije poslovili od izletnikov iz drugih republik. Vsaka skupina zase bo nadaljevala potovanje po Jugoslaviji. Rojaki iz Slovenije bodo odpotovali v Dubrovnik, kjer ostanejo ves naslednji dan, nato pa se odpeljejo v Split. Tudi v Splitu bodo preživeli ves dan, lahko pa se bodo kopali in si ogledali številne znamenitosti tega našega lepega starodavnega obmorskega mesta. Dne 6. julija bodo izletniki iz Splita odpotovali na Reko. Obiskali bodo znano letovišče Opatijo, naslednji dan pa se preko Postojne (ogledali si bodo tudi znamenito Postojnsko jamo) vrnejo v Ljubljano.

Skopje, glavno mesto Makedonije

Prijetni izleti sem in tja po domačih krajih in tujih deželah

Čisto na kratko spregovorimo še o izletih, ki so jih naši potovalni uradi za letos pripravili za naše izseljence-obiskovalce.

Potovalna agencija KOMPAS, ki jo rojaki že dobro poznajo po skrbno organiziranih potovanjih v preteklih letih, je tudi za letošnjo sezono pripravila obširen program prijetnih in zanimivih izletov. Največ zanimanja bo brez dvoma za petdnevno potovanje z avtobusom po Sloveniji. Izletniki bodo obiskali letovišče Otočec ob Krki na Dolenjskem, od tam pa nadaljevali pot na Štajersko v Makole in v Maribor. Iz Maribora jih bo pot vodila v Velenje in dalje na Gorenjsko, na Bled in v Bohinj. Tak izlet je res kot skrbno izbran šopek domačih lepot. Prva skupina izletnikov po Sloveniji odrine na pot že dne 16. junija.

Prijetno in zanimivo bo tudi avtobusno potovanje po Jugoslaviji skozi Zagreb v Banjo Luko

do Sarajeva, od tam pa dalje v Mostar in Dubrovnik. Večdnevno bivanje v Dubrovniku bo dalo vsakomur najlepšo priložnost za ogled edinstvenih kulturnih spomenikov tega svetovno znane letovišča na Jadranu. Iz Dubrovnika se bodo izletniki vračali ob lepi jadranski obali po novi avtomobilski cesti. Na to potovanje krene skupina 2. junija.

Dne 18. junija je na programu sedemdnevni izlet po Sloveniji in Istri.

»Kompas« bo organiziral tudi izlet na prireditve izseljenskega tedna v Makedonijo, o katerem pa smo spregovorili na drugem mestu, poleg tega bo isti potovalni urad pripravil za rojake tudi več skupinskih izletov v bližnje evropske države. Tako bo iz Ljubljane 6. junija odpotovala skupina na izlet po Italiji, dne 26. junija pa z avtobusom na izlet po Avstriji, Zahodni Nemčiji, Švici in Italiji.

Tudi potovalni urad »Izletnik« je pripravil za rojake številna presenečenja

Tudi potovalna pisarna IZLETNIK v Ljubljani bo v letošnji sezoni organizirala nekaj prav prijetnih krajših in daljših izletov za naše izseljence. Datumov posameznih izletov sicer še niso določili, zato vam zdaj povemo le, kam vse bodo izletnike ti izleti popeljali.

Štatenberg je ime starega baročnega gradu v Makolah na Štajerskem, ki je bil po vojni preurejen v letovišče. V ta idilični stari grad, ki ima nekaj soban urejenih še čisto »po grajsko« s starim pohištvom in stenski freskami, ki so jih po vojni obnovili znani restavratorji — bo »Izletnik« na svojem dvodnevnem izletu popeljal rojake. Tam jih bo čakala kopica prijetnih presenečenj, med drugimi tudi ta, da jih bosta kakor pred dve sto leti, sprejela pristni grof in grofica v starinskih oblekah z lasuljami in stregli jim bodo pravi grofovski strežaji.

Dubrovnik

Francisco Orlić s soprogo pred hišo, v kateri je živel leta 1921—1922, ko je z materjo obiskal domači kraj

Za tiste, ki ne bodo utegnili na daljše izlete, bo kakor malašč enodnevni izlet na Sopoto pod Kumom na Dolenjsko ali na Pohorski piknik, kjer bodo lahko zaplesali in po domače zapeli.

Zanimiv in privlačen bo tudi štiridnevni izlet čez Bohinj in Pokljuko na Bled, nato pa mimo strmih sten Julijskih Alp čez Vršič v slikovito dolino Trente in ob Soči do Slovenskega Primorja. Ogledali si bodo Koper, eno naših najlepših letovišč Portorož, ter se na povratku ustavili v Postojni, kjer bodo seveda obiskali tudi Postojnsko jamo.

Na štiridnevem izletu bodo izletniki na vrata slovenske Istre le potrkali, na naslednjem sedemdnevem izletu pa bo izletnikom naša Istra na široko odprla vrata svojih lepot in posebnosti. Obiskali bodo Poreč s tisočletno baziliko in Pulj s starodavnimi rimskimi zidovi. V Rabcu, Opatiji, Crikvenici in drugih letoviščih Kvarnerskega zaliva se bodo morda tudi številni izletniki za urico pridružili kopalcem, dokler jih pot ne bo popeljala naprej proti hladni senci gozdov in jezer na Plitvicah in nato proti Zagrebu, glavnemu mestu Ljudske republike Hrvatske. Iz Zagreba pa — kam drugam kakor v Slovenijo in v njeno belo glavno mesto Ljubljano.

Naj zaključimo. Saj smo zadosti povedali, da se ne bi morda kdo bal, češ v starem kraju mi bo dolgčas. Kje neki! Prav nasprotno. Čas bo prehitro mineval — tako kakor v sanjah — kakor so nam zagotavljali že številni rojaki, ki so nas obiskali v preteklih letih. Naj pripomnimo še to: za vse informacije vam bo rade volje na razpolago Slovenska izseljenska matica, ki ima svoj urad v Ljubljani na Cankarjevi cesti št. 1, v II. nadstropju, nasproti glavne pošte in znane hotela Slon. Torej — prav srečno potovanje in nasvidenje na domačih tleh!

Sin jugoslovanskega izseljenca - predsednik republike Kostarike

Naši ljudje, ki so pred desetletji odšli za delom na tuje, so se v tujih deželah na različne načine uveljavili. Mnogi so si pridobili ugled kot znanstveniki, kulturni in javni delavci, ali kot gospodarski strokovnjaki. Na nedavnih volitvah v republiko Kostariki je prepričljivo zmagal kandidat narodnoosvobodilne stranke — sin jugoslovanskih izseljencev Francisco Orlić. Njegova roditelja Ivan Orlić in Georgina, rojena Bolmarčić, sta bila doma z revnega otoka Krka v Dalmaciji. Odšla sta za delom v Kostariko, kjer se jima je leta 1907 v San Ramonu rodil sin Francisco.

Mladi, bistroumni Dalmatinec se je krepko vrasel na tujih tleh. Zdaj je ena najpomembnejših osebnosti Kostarike kot gospodarski strokovnjak in politik in 8. maja bo prevzel posle predsednika dežele. Svoje prve gospodarske uspehe je dosegel z nasadi kave. Poleg teh je lastnik več kmetijskih posestev, rudnika in tovarne čevljev. Oženjen je s Kostaričanko iz stare ugledne družine. Čeprav tako daleč od rodne dežele svojih staršev, zvesto nosi v srcu ljubeč spomin nanjo. Dvakrat je kot otrok obiskal z materjo Dalmacijo. Prvič mu je bilo komaj leto dni, drugič pa 14 let. Takrat sta z materjo ostala na Krku leto dni in se je v tem času mladi Orlić dobro seznanil z ljudmi in deželo svojih staršev.

Nedavno je Francisco Orlić tretjič obiskal našo deželo. Spremljala ga je tudi soproga. Kot uglednega predstavnika tuje dežele so ga sprejeli in pozdravili zastopniki naših oblasti. Uglednemu rojaku je tajnik Izvršnega sveta LR Hrvatske Jure Ivezić priredil v Opatiji svečano večerjo. Svečan sprejem so mu priredili tudi v prostorih občinskega odbora na Cresu.

Med svojim bivanjem v Jugoslaviji je rojak Orlić s soprogo obiskal rodni kraj svojih staršev Punat na otoku Krku, Cres in druge kraje, ki so mu ostali v prijetnem spominu iz časov, ko je kot 14-letni deček živel v Dalmaciji. Na Reki si je ogledal nekatere industrijske objekte. Ob slovesu je naglasil, da je ponosen na svoje jugoslovansko poreklo in da se ima najbrž prav temu zahvaliti za svoje uspehe, ki jih je dosegel v gospodarstvu in politiki. Glede Kostarike pa je dejal, da se bo odločno zavzel za to, da se bo gospodarstvo te dežele, ki je še nerazvita, razvijalo po predhodnem gospodarskem načrtu, v katerem bo država investitor velikih gospodarskih objektov. Seveda pri tem ne izključuje tudi osebne pobude. Toda bistveno je: brez plana ni napredka!

Predsednik Jugoslavije maršal Tito bo letos 25. maja dopolnil 70. leto. To je radosten jubilej vseh naših delovnih ljudi doma in izven naših meja. Kakor vsa leta doslej, mu je tudi letos ponesla jugoslovanska mladina v posebni štafeti voščilne čestitke. Štafeta mladosti se je začela 7. aprila na naših železarskih Jesenicah. V prvi štafeti, v kateri je bila naša delavska in kmečka mladina, je ponesel štafetno palico mladi kovinar iz Koroške Bele Ludvik Zajc. Skupno bodo mladinske štafete pretekle kakih 7000 km. Njihova pot se bo zaključila 25. maja v Beogradu, ko bo zadnja štafeta v imenu mladine iz vse Jugoslavije izročila predsedniku Titu štafetno palico.

Slovenska mladina čestita predsedniku Titu

Ob sedemdesetem rojstnem dnevu ti slovenske mladinke in mladinci želimo vse najboljše.

Ponosni smo nate.

Naučil si nas hoditi vzravnano in misliti odkrito. Naučil si nas dajati ljudem in rečem njihov pravi pomen in smisel. Samo reci nam, pa bomo prenesli jezera med hribe in rekam spremenili tokove.

V vse nas, mlade Jugoslovane, od Jesenic do Djevdjelije, si zanesel besede, ki bodo za vselej ostale v nas in se prepletale z našo mladostjo: skupne težnje, skupne odgovornosti v svetu, ki ga doživljamo in skupne resnice o nas samih.

Zakon o amnestiji je začel veljati

Odslej lahko več deset tisoč jugoslovanskih emigrantov tudi imensko uredi svoje odnose z domovino. Oproščeno je ljudem, ki so se med vojno in po njej pregrešili zoper svojo domovino, seveda če niso hudi vojni zločinci in zagrizeni sovražniki Jugoslavije.

Vsa jugoslovanska diplomatsko-konzularna predstavništva v tujini so dobila navodila, kako naj izvajajo določbe zakona o amnestiji. Ta predstavništva bodo čimbolj vsestransko proučila primer vsakega emigranta, ki bi se želel vrniti.

Menijo, da bodo tudi najbolj zapletene primere lahko uredili najpozneje v nekaj mesecih. To je naravno, saj traja nekaj časa, da na primer emigrantovo prošnjo za ureditev državljanstva iz tujine dobi od pristojnih organov njegov okraj in da se po isti poti vrne nazaj.

Emigranti, za katere velja amnestija, lahko dobe jugoslovansko potno dovoljenje. Po tem zakonu lahko obiščejo svojo državo, lahko jih obiščejo člani njihovih družin in si še drugače uredijo osebni položaj. Seveda pa morajo emigranti, ki žele dobiti jugoslovansko potno dovoljenje ali se vrniti v domovino, urediti prej državljanske zadeve. Zategadelj se morajo osebno, če to ni mogoče pa pisмено, obrniti na najbližje diplomatsko-konzularno predstavništvo. Tam morajo dati osebne podatke in oddati tudi dokumente, n. pr. staro osebno legitimacijo oziroma staro potno dovoljenje. To je potrebno zato, da bi ugotovili, če je emigrant naš državljan. Potem lahko zaprosi za jugoslovansko potno dovoljenje oziroma dovoljenje za povratek v domovino.

Vsak emigrant, za katerega velja amnestija, se bo povsem samostojno odločil za repatriacijo. Vsi, ki se žele vrniti, bodo deležni največje pomoči. Po vrnitvi v domovino bodo imeli enake pravice kot vsak jugoslovanski državljan.

Emigranti, ki so uredili svoje razmere v tujini, lahko uredijo državljanstvo in dobe jugoslovansko potno dovoljenje, čeprav še naprej žive v državi, kjer so sedaj. Zaposijo lahko celo za dovoljenje, da se iz Jugoslavije izselijo člani njihove ožje družine — žena, otroci, starši, s katerimi žele živeti skupaj.

Kolikor se želi kateri izmed njih oženiti z našo državljanke, lahko to stori po svojem pooblaščenju. Tako tisti emigranti, ki žive v oddaljenih državah, ne bodo imeli velikih potnih stroškov. Če pa so emigranti sklenili zakon s tujo državljanke in se žele vrniti v domovino, lahko dobe dovoljenje za vselitev vse družine.

Amnestiranci lahko dobe iz domovine izpiske iz matičnih knjig, potrdila o šolski izobrazbi in

druge dokumente, ki jih potrebujejo, da bi čim ugodneje uredili položaj v državi, kjer žive. Znano je, da bodo ti dokumenti v mnogočem olajšali materialni položaj emigrantov. V Zahodni Nemčiji na primer plačujejo naši emigranti samski davek, ki znese celo 30 odstotkov njihovih dohodkov, čeprav imajo družino v Jugoslaviji. Ko bodo dobili ustrezne dokumente, jim ne bo več treba plačevati tega davka.

Naši pristojni organi, predstavništva v tujini, redakcije naših časopisov in družine emigrantov dobivajo pisma, iz katerih je razvidno veliko zanimanje naših emigrantov za amnestijo, čeprav skušajo nekatere skupinice zagrizenih sovražnikov preplašiti emigrante, češ da bodo z ureditvijo svojega državljanstva izgubili zaposlitev in pravico do bivanja v državi, kjer žive sedaj. **Te govorice so brez vsake podlage, tembolj, ker so v več državah pristojni organi izjavili jugoslovanskim predstavništvom, da nikakor ne bodo ovirali emigrantov, ki žele urediti državljanstvo.**

Amnestija, ki jo je sprejela skupščina, zadeva osebe, ki so med vojno sodelovale v kvislinskih formacijah in po vojni zapustile državo. Med njimi je precej državljanov, ki jih je zapeljala lažna propaganda. Amnestija velja tudi za tiste oficirje, podoficirje in vojake nekdanje jugoslovanske vojske in druge, ki so prišli v vrste tako imenovane politične emigracije iz ujetniških taborišč za internirance oziroma s prisilnega dela. Amnestija zadeva tudi tiste, ki so pobegnili iz Jugoslavije. To so pretežno mlajši ljudje, ki so se nepremišljeno, največkrat iz avanturizma, odločili za ta korak.

To ni prva amnestija, ki smo jo sprejeli po vojni. Tudi doslej smo postopoma oprášali odgovornosti in kazni tiste ljudi, ki niso bili neposredno izvrševalci oziroma organizatorji hudih vojnih zločinov in ki niso storili hujših prekrškov. Tako smo ravnali tudi s tistimi, ki so jih pozneje zapeljali, da so sodelovali v boju proti svoji državi.

Neposredno po osvoboditvi države smo pri nas odpustili ljudem prekrške, storjene v zablodi, in jim dali zelo široke amnestije. Tudi pozneje smo poleg pomilostitev, zlasti leta 1951, oprostili tudi ljudem, ki so se pregrešili proti svoji državi med gonjo Informbiroja. S tem smo oprostili odgovornosti veliko ljudi, jim oprostili kazni in omogočili, da so se vrnili domov k družinam in se vključili v delo, ki ustreza njihovim poklicem.

Ali velja amnestija tudi za moj primer?

München, Böhmerwaldplatz št. 2
jugoslovanski generalni konzulat

Pred vratarско ložo in okenci v veliki sprejemnici se zbirajo skupine ljudi. Vprašanja padajo od vseh strani:

— Kje mi priporočate, da bi preživel letos počitnice na Jadranu? Koliko velja penziona? Koliko samo kosilo?

— Kako dobim tranzitni vizum?

— Kako dolgo bom moral čakati na vizum za obisk Jugoslavije?

— Iz nemških listov nisem mogel dobro razbrati, na koga se nanaša novi zakon o amnestiji. Ali mi lahko to bolj pojasnite?

— Ali je novi zakon o amnestiji že uveljavljen?

Tako in podobno vprašuje vsak dan veliko število ljudi uslužbenca našega konzulata.

Na drugi strani okenc, v uradnih prostorih, ni nič drugače. Telefoni brne. Vprašanja so ista. Mize so prepolne pisem enake ali podobne vsebine.

Preberimo jih nekaj.

— Prosim spoštovani naslov, da mi odgovori, če bodo hudo kaznovani tisti, ki so nezakonito šli preko meje samo zato, da bi si kupili avtomobil ali motorno kolo, zdaj pa bi se želeli vrniti. Prilagam marko za odgovor in prosim, da mi odgovorite na poštno ležeče...

Naslednje pismo:

— Poneveril sem osemdeset tisočakov in sem v strahu pred kaznijo nezakonito šel preko meje v Avstrijo in nato v Nemčijo. Prosim, sporočite mi, kolikšna kazen me čaka za ta moj prestop, če se vrnem domov? Tukaj težko živim. Vso zimo sem nosil letni plašč. Tudi denarja za povratek nimam...

Tretje pismo:

— Preko meje sem prišel kot turist. Tu sem se izgubil od skupine, ki se je vrnila brez mene. Nisem imel denarja za povratek, zato sem ostal, da si prislužim za pot. Toda to je težko, kajti treba je tudi živeti. Mi lahko posodite denar za povratek? Takoj ko pridem domov, vam ga bom vrnil...

Četrto pismo:

— Govorili so mi, da sem rojena za film in da bi v inozemstvu pri filmu prav gotovo uspela. Poslušala sem jih in prišla. Na vse načine sem si prizadevala, da bi uspela, a me nihče niti poslušati ni hotel. Zdaj sem pomivala v gostilniški kuhinji. Sram me je vrniti se domov...

Peto pismo:

— Poslušal sem znanca in verjel, da se tukaj cedita med in mleko. Bil sem pač mlad. Nezakonito sem prekoračil mejo in doobra spoznal, da so me bridko nalagali. Predolgo bi bilo, če bi pripovedoval, kaj vse sem težkega doživel. Ko sem že skoraj obupal, sem se srečal z dekletom — tukajšnjo domačinko, ki mi je vlila nove vere in zaupanja vase. Ustvaril sem si družino. Dva otroka imava. Tudi službo sem dobil boljšo, da kar živimo. Le hudo me muči domotožje. Oče in mati sta stara in bolehna. Tako žalostna pisma nam pišeta. Rad bi ju z družino obiskal, jima predstavil ženo in njune vnučke. Ali lahko pridemo? Bom kaznovan, ker sem nezakonito prekoračil mejo? Težko pričakujem odgovora...

Vsa pisma so si podobna. V vseh ena sama velika želja. Domovina, ki so se ji nekoč izne-

V Münchenu na Böhmerwaldplatzu št. 2 je v prostorni sprejemnici jugoslovanskega generalnega konzulata v teh dneh vedno polno ljudi...

verili, se jim je približala in vsi bi tako radi spet segli v njeno drago, ponujeno roko...

Že v prvih tednih po objavi vesti o napovedi novega zakona o amnestiji v Zvezni ljudski skupščini in ekspoziciji Aleksandra Rankovića je naš generalni konzul v Münchenu prejel kakih sto pisem z vprašanji enake ali podobne vsebine, skoraj enako število ljudi pa je prišlo osebno z istim namenom.

Z nekaterimi smo se srečali v sprejemnici in se z njimi razgovarjali. Neki starejši možak nas je, ko je spoznal, da prihajamo iz Jugoslavije, vprašal: — Prosim, povejte po pravici. Pregledal sem vse nemške časopise. Vsi so o tem pisali, le prekratko. Zanima me, če se novi zakon nanaša tudi na moj primer. Tukaj sem nad eno leto, to je pol leta dlje, kakor mi je bilo po vizumu dovoljeno. Da vam po pravici povem, prišel sem, ker so pripovedovali, da je tukaj mogoče hitro prisluziti kakšno vozilo. Pa sem spoznal, da to tako hitro ne gre. Zelo sem varčeval in končno privarčeval za motorno kolo. Kaj menite, ali ga bom lahko pripeljal s seboj domov? Če pridem brez njega, se mi bodo sosedge posmehovali, da sem šel zastoj na tuje...

— Kdo ve, če vse drži, kakor pišejo časopisi, — je dodal drugi starejši možak, ki je prisluskoval pomenku. Počakal bom, da vidim, kako bo s prvimi. Če jih ne bodo zaprli, bom šel še jaz nazaj. Veste, jaz ne verjamem tako hitro. V Nemčiji sem že od 1941. leta. Marsikaj so nam pripovedovali tukaj...

— Ali vas je tu še veliko bivših vojnih ujetnikov?

— Precej, toda vsi še ne vedo za amnestijo. Jaz sem prišel kot izvidnik, da na kraju samem ugotovim, kaj je s to rečjo in kaj ljudje govore, potem se bomo pa odločili. Veste, — je dodal tiše, — tukaj ne smemo niti glasno govoriti o tem, da bi se želeli vrniti, ker so tu tudi takšni, ki vodijo nekakšne spiske, nam grozijo in nas čakajo v mraku...

V kotu sprejemnice je sedel možak srednjih let. Bil je slabe volje, ker so mu pravkar povedali, da amnestija ne velja za — folksdojčerje.

— Le zakaj, prosim vas, — se je jezil. Tega res ne morem razumeti. Mirno sem živel v svoji vasi vse do leta 1941. Nihče me ni vprašal, kdo sem in kaj sem. Moj levi sosed je bil Hrvat, desni pa Srb, jaz v sredi pa Švaba. Začela se je vojna in prišli so Nemci. — Hanzl, ti si Nemec, hajd na fronto! Če ne greš, te čaka zapor ali ustrelitev. — Prestrašil sem se in oblekel uniformo. Čez teden dni, hajdi Hanzl na fronto. Med vso vojno sem bil na vzhodni fronti. Nastopal, odstopal, bolehal, zabušaval — in z zmrznjenimi nogami čakal konec vojne. Vojne je bilo konec, a

Franceta
Močilnikarja
ni več
med nami

Umrl je tovariš France Močilnikar. Z veliko žalostjo smo sprejeli to vest vsi — njegovi številni prijatelji v domovini, z žalostjo se poslavljajo od njega njegovi nekdanji sodelavci — v rudarski pokrajini Pas de Calais v Franciji. Za vselej je prenehalo biti zlato srce zavednega delavca-rudarja, funkcionarja in organizatorja naprednega delavskega gibanja.

Rodil se je leta 1893 v Zagorju ob Savi. Še mlad se je skupaj z mnogimi zavednimi rudarji iz naših premogovnih revirjev takoj po prvi svetovni vojni uprl oblasti stare Jugoslavije, ki je že ob svoji ustanovitvi začela brezobzirno preganjati razredno delavsko gibanje. Leta 1922 je postal član KPJ. Oblast se je maščevala tudi nad Francetom. Po veliki rudarski stavki leta 1922 zanj v stari Jugoslaviji ni bilo več dela.

Leta 1924 je odšel v Francijo, v rudarsko pokrajino Pas de Calais in se zaposlil v tamkajšnjih premogovnikih. Zavest, da se je treba dalje boriti

meni so dejali: — Hanzl, ti ne smeš v Jugoslavijo! Nisem se boril proti svoji deželi, nisem niti bil v Jugoslaviji med vojno, a zdaj naenkrat: Ne smeš! Mislil sem si: Jeze se na nas zaradi vsega, kar so jim storili esesovci in nas zato ne marajo v Jugoslaviji. Toda jaz nisem bil esesovec in se sploh v Jugoslaviji nisem boril. Ne razumem. Rad imam kraj, v katerem sem se rodil. Rad bi ga videl, kakšen je zdaj. Prosim, fotografirajte mi mojo rodno Rumo, kadar boste potovali kaj tam krog in mi pošljite sliko. Naj velja kolikor hoče!...

To je samo en izsek, samo enega obiska, samo enega jugoslovanskega konzulata samo enega dne. A konzulatov je mnogo in v mnogih slišiš te dni vprašanja: Prosim, ali velja amnestija tudi za moj primer?...

B. P.

V spomin Antonu Šabcu

za osvoboditev delavskega razreda, mu ni dopuščala, da bi miroval. Postal je član KP Francije. Od ustanovitve »Podporne Jednote« leta 1928 — ugledne, napredne, podporne in kulturnoprosvetne organizacije naših rudarjev v Pas de Calaisu, pa do druge svetovne vojne je bil ves čas njen vodilni funkcionar, predsednik ali pa tajnik. Dalj časa je bil tudi sekretar sindikalne sekcije jugoslovanskih rudarjev pri C. G. T. v tej pokrajini. Aktivno je deloval v organizaciji »Ljudske pomoči«, ki je od leta 1932—1939 med našimi rojaki v Pas de Calaisu zbrala velika finančna sredstva za pomoč političnim jetnikom v stari Jugoslaviji, pozneje pa tudi za pomoč republikanski Španiji. Med drugo svetovno vojno je bil aktiven član francoskega gibanja odpora proti Hitlerjevi fašistični okupaciji Francije.

Po zmagi nad fašizmom je bil predsednik pokrajinskega odbora »Združenja Jugoslovanov« v Pas de Calaisu ter član predsedstva Glavnega odbora tega združenja v Parizu.

Leta 1946 se je s prvo skupino izseljencev vrnil v domovino. Dalj časa je bil svetovalec ministrstva za delo LRS za izseljensko vprašanje, obenem pa je s svojimi bogatimi življenjskimi in strokovnimi izkušnjami pomagal uveljavljati novo delavsko in socialno zakonodajo. Bil je med ustanovitelji Slovenske izseljenske matice, član Glavnega odbora in prav do smrti tajnik krajevne podružnice v Zagorju. Za svoje vedno ustvarjalno delo pred osvoboditvijo in po njej je bil odlikovan z Redom bratstva in enotnosti III. stopnje.

Zavratna rudarska bolezen — silikoza — mu je preprečila nadaljnjo aktivnost in ga končno tudi iztrgala iz naših vrst. To bi se bilo zgodilo že prej, toda Franceta je držal pokonci čist blagodejni zrak domačega kraja in srečna zavest, da je k osvoboditvi delovnih ljudi svoje domovine s svojo dolgoletno dejavnostjo tudi sam pripomogel.

Pred dvema letoma sem ga obiskal v bolnišnici. Prisluškujoč hrupu tovornih avtomobilov, ki so medaleč od bolnišnice dovažali gradbene potrebščine za nova poslopja, se je zamišljeno ozrl proti Kamniškim planinam in dejal: »Misel, ki me je spremljala vse življenje, je zdaj še trdnejša. Življenje je nekaj vredno samo tedaj, če je posvečeno gmotni in duhovni blaginji delovnega človeka.«

Imel je nekaj najlepših vrlin naprednega delavskega borca: oster čut za osebno poštenje, veliko življenjsko vedrino in topel odnos do človeka.

Naj teče sodobno življenje še tako naglo, tovariši, kakršen je bil pokojni France Močilnikar, ne bodo pozabljeni.

Slava njegovemu spominu!

Tomó Brejc

Že v prejšnji številki smo objavili kratko vest o nedavni smrti Antona Šabca, znanega slovenskega novinarja v ZDA, dolgoletnega sodelavca vrste slovenskih listov, ki so oziroma ki še izhajajo na ameriških tleh. Žalostni novice o njegovi smrti pri avtomobilski nesreči — na sprehodu ga je blizu njegovega doma povozil avtomobil — kar nismo mogli verjeti. Skoraj nemogoče se nam je zdelo, da bi bilo to res, saj smo še ves teden po tem pri nas v Sloveniji prejeli izvode Prosvete, v katerih je z zanosnimi besedami opisoval, kam vse bo po domačih krajih povedel rojake, s katerimi je nameraval kot skupinobodja že konec maja priti k nam na obisk.

Zdaj ga ne bo. Skupina bo pripotovala brez njega, z drugim vodnikom. Nasvidenje! s katerim se je lani od nas tako prisrčno poslovil, se ne bo nikoli več uresničilo.

S pokojnim Antonom Šabcem smo se v zadnjih letih dvakrat srečali na domačih tleh. Današnji napredek in preobrazba domače dežele sta ga iskreno navdušila in razveselila. Z odprtimi očmi in srcem je hodil po naših krajih, se pomenkoval z našimi ljudmi in si vse skrbno beležil. Njegovi Utrinki iz domovine, ki so izhajali v Prosveti v nadaljevanjih, so na privlačen in poseben način, na podlagi dokumentiranega gradiva podajali podobo medvojnne in povojne Jugoslavije. Kakor smo razbrali iz številnih dopisov v Prosveti, so bili Utrinki iz domovine med najbolj priljubljenim berilom za Prosvetine bralce in naročnike.

Čeprav je bil v starem kraju na počitnicah, oddiha ni poznal. Delal — pisal je neutrudno od zgodnjega jutra do poznega mraka, kakor da bi slutil, da mu bo pero, ki mu je pomenilo življenjski smisel, kmalu nasilno iztrgano iz rok.

Doma je bil iz Slavine pri Postojni, v Ameriki pa je živel že 45 let. Svojemu novinarskemu poklicu je bil predan z vsem srcem. Svoj čas je bil urednik Glasa naroda. Nato je urejeval Glas svobode, Enakopravnost, Ameriško domovino, Glas Slovenske dobrodelne zveze. Zadnje dve leti pa je bil pri Prosveti urednik rubrike Clevelandske vesti. Včlanjen je bil v društvu Prešeren št. 17 SDZ, Klubu slovenskih upokojenecov in v Tiskarski uniji.

Njegova izguba je globoko prizadela našo clevelandsko naselbino in številne bralce njegovih člankov v drugih krajih ZDA in Kanade. Tudi rojstna domovina bo ohranila lep spomin nanj!

Velenjska veleplinarina - novi gigant jugoslovanske industrije

Daljinski plin iz Velenja bo dajal energijo skoraj vsem velikim industrijam v Sloveniji

Velenjski rudnik lignita je ne samo največji premogovnik v Sloveniji, marveč se uvršča med največje tudi v Jugoslaviji. Njegova prednost pa ni samo v tem, da daje že danes velike količine lignita (letno približno 2 milijona ton), marveč predvsem v velikih zalogah. Strokovnjaki, ki so ocenili zaloge lignita v Velenju, so ugotovili, da bo ta rudnik še vedno »živel«, ko bodo mnogi drugi že davno izčrpani. Predvidevajo, da so zaloge v Velenju tolikšne, da zagotavljajo rudniku obstoj še najmanj 150 let, in sicer še takrat, ko bo maksimalno razvil svojo proizvodnjo (na 6 milijonov ton letno, predvideno okrog l. 1975).

To je torej prednost velenjskega premogovnika. Ima pa ta rudnik tudi veliko slabo stran. Velenjski premog vsebuje kakih 45% vlage in 8% negorljivih snovi — pepela. V toni premoga je torej 45% vode in pepela. Če računamo, da bo rudnik leta 1975 dajal kakih 6 milijonov ton lignita, vidimo, da bo pri tem nad 3 milijone ton nepotrebnega balasta. Za ekonomista so seveda to številke, ki dajo misliti. Premog je namreč treba razvažati, mi pa ravno ekonomično, če prevažamo sto in sto kilometrov daleč ne samo gorivo, marveč poleg njega tudi prav toliko balasta.

To je jugoslovanske strokovnjake že takoj po vojni napotilo na študijsko raziskovanje. Seveda pa takrat ni bilo dovolj denarja — država je imela druge važnejše naloge, treba je bilo zgraditi težko industrijo, železarsko, kovinsko-predelovalno, strojno in druge industrije.

Šele zdaj, ko je osnovna industrija v Jugoslaviji v glavnem že zgrajena, je Velenje postalo spet aktualno. Gre za predelavo velenjskega lignita v visoko kvaliteten daljinski plin, iz katerega bodo v orjaškem energokemijskem kombinatu izločali ves balast (vodo in pepel), obenem pa bodo pri predelavi lignita v plin dobivali celo vrsto najrazličnejših kemičnih proizvodov.

Prihranek pri transportu je torej prva prednost, ki jo dobimo, če lignit vplinjamo. Ekonomisti so izračunali, da bi morali vložiti v rekonstrukcijo železniških prog in nabavo vagonov, da bi zagotovili povečan transport 5 milijonov ton velenjskega lignita, približno 8 milijard. Ta znesek pa je že petina vseh stroškov, ki jih bomo imeli z zgraditvijo in opremo energokemičnega kombinata ali veleplinarne v Velenju.

Seveda pa prihranki pri transportu niso edina prednost tega načrta. Daljinski plin, ki ga bomo dobili z vplinjanjem lignita, je ne samo visoko kalorično kurivo, marveč tudi zelo cenena energija. Računi ekonomistov so pokazali, da je kurjava z daljinskim plinom približno za 75% cenejša kot z električno energijo! Zato tudi ni nič čudnega, da ta plin uporabljajo v ogromnih množinah v vseh industrijsko naprednih državah (v ZDA ga letno porabijo približno 500 milijard m³, v Sovjetski zvezi nad 150 milijard m³ itd.). Če bi rudnik Velenje prodal lignit, ki ga nameravajo predelati v daljinski plin (v drugi fazi letno približno 2 milijona ton), bi dobili zanj kake 4 milijarde. Za daljinski plin, ki ga dobimo iz iste količine lignita, bo plinarina v Velenju dobila 5,4 milijarde din, torej za 1,4 milijarde več. In če slednjič upoštevamo še vse stranske kemične proizvode, ki jih bomo dobili pri predelavi lignita v daljinski plin (kalcijev amonitrat, amonsulfat, urea, surovi bencin, surovi fenoli, katranski proizvodi itd.), bo znašala vrednost letne proizvodnje v bodočem velenjskem kemičnem kombinatu kakih 22 milijard din. To pa je že polovica vseh sredstev, ki bodo potrebna za popolno dograditev velenjske veleplinarne.

Seveda pa samo številke še ne morejo pokazati vseh prednosti tega velikega projekta, za katerega uresničenje že dela na stotine strokovnjakov — tehnikov, inženirjev, tehnologov, projektantov, urbanistov, geologov, ekonomistov in

Že več let ogrevajo stavbe v Velenju s paro, ki prihaja po velikih ceveh iz stare termoelektrarne. V prihodnjih letih bodo te cevi in paro zamenjali podzemeljski plinovodi, ki bodo dovajali plin iz Velenja Jesenicam, Ljubljani, Mariboru in drugam

drugih. Predvsem bo uporaba daljinskega plina v gospodinjstvu omogočila zboljšanje standarda. V industriji pa večjo storilnost. Z uporabo plina namesto trdih goriv se bo zboljšala higiena, odpadle bodo vse nadloge, ki jih povzročajo plini, dim, saje, pepel, ogorki in ves prevoz trdih goriv. V industriji bodo odpadle težave, ki nastajajo z onesnaženjem voda z generatorskimi odplakami. Daljinski plin je tudi brez primesi, čist, brez žvepla, ne smrdi in ima visoko kalorično vrednost (od 3600 do 4050 kalorij).

V prvi fazi bodo v Velenju letno vplinili približno milijon ton lignita, v drugi fazi pa dva milijona. Za potrebe industrije bodo letno pridobili v prvi fazi kakih 400 milijonov m³ plina, za široko potrošnjo pa 100 milijonov m³ (v drugi fazi se bo ta količina ustrezno podvojila).

Slovenija ima pravo srečo, da stoji Velenje skoraj natanko v središču vseh glavnih potrošnikov tega plina. Iz Velenja bo speljan en krak naravnost proti severu do železarne v Ravnah. Drugi krak se bo odcepil proti jugu do Polzele, od tam pa spet en krak proti vzhodu do Celja, Štor in Pragerskega ter naprej v Maribor in Ruše, iz Pragerskega pa v Kidričevo. Iz Polzele pa bo speljan drugi krak proti zahodu čez Vransko in Kamnik do Ljubljane in naprej do Kranja in Jesenic. Veliki potrošniki velenjskega plina bodo skoraj vsa velika industrijska podjetja v Sloveniji — tako železarne Ravne, Štore in Jesenice, tovarna glinice in aluminija v Kidričevem, cinkarna v Celju in še mnoga druga podjetja. Plinovodi bodo le 1 m pod zemljo, tako da ta dela ne bodo zahtevala prevelikih stroškov. Plinovodi bodo domačega izvora (Mannesmann cevi, ki jih izdeluje železarna v Sisku), glavne naprave za vplinjavanje lignita pa bo seveda treba uvoziti.

Vse večje industrije v Sloveniji — železarne Ravne, Štore in Jesenice, Kidričevo, Ruše, celjska cinkarna itd. — že pripravljajo svoje načrte za rekonstrukcijo tako, da računajo z energijo, ki bo prihajala iz Velenja. Predvideno je namreč, da bi prva faza velenjske veleplinarne že šla v pogon leta 1964, najkasneje pa v letu 1965. Strokovnjaki so izračunali, da stane 1000 kalorij toplotne energije, pridobljene na osnovi sedamjih tehnoloških postopkov, 3,06 do 3,95 dinarje, ista množina toplotne energije, pridobljena iz daljinskega plina, pa le 2,50 din. Tako bo samo industrija na energiji prihranila letno nad eno milijardo 255 milijonov dinarjev. Skoraj prav takšen pa bo prihranek tudi v široki potrošnji (1 188 milijonov letno), kajti daljinski plin je za 35 % cenejši od navadnega.

Priprave za zgraditev tega giganta jugoslovanske kemične industrije so že v teku. Še nekaj let — in Velenje bo postalo glavno središče slovenske kemične industrije.

IGOR PREŠEREN

Naši izdelki za tujino

Mariborsko gradbeno podjetje »Hidrogradnje«, ki se je specializiralo za graditev hidroelektrarn, jezov in mostov ter na tem področju v Jugoslaviji doseglo velike uspehe, je letos prvič prevzelo gradbeno dela v tujini. Konec marca so bile podpisane pogodbe za zgraditev treh mostov v Siriji, ki morajo biti dograjeni v treh letih. Vrednost gradbenih del, ki jih bodo opravili strokovnjaki podjetja »Hidrogradnje«, bo znašala približno milijon dolarjev.

Letos bo Jugoslavija prvič izvozila nekaj svojih strojev tudi v Kambodžo. Sicer ne gre za velike količine, pomembno pa je to, da so si jugoslovanski stroji prvič utrli pot tudi v to azijsko državo. Kambodža je v Jugoslaviji naročila tri kombajne tovarne »Zmaj« iz Zemuna, tri traktorje tovarne ITM iz Rakovice pri Beogradu in dva ladijska Dieselova motorja, ki ju je izdelala tovarna »Torpado« na Reki.

Podjetje »Crvena zastava« iz Kragujevca v Srbiji, največja tovarna za izdelavo avtomobilov v Jugoslaviji (letos bo izdelala 22.000 avtomobilov), ki izdeluje avtomobile po licenci tovarne »FIAT«, bo letos izvozila na Finsko 700 avtomobilov tipa Fiat-D (Fiat 750) in prav toliko na Madžarsko. Z Madžarsko je sklenila pogodbo, po kateri ji bo dobavila v letih 1963 do 1965 vsako leto po 1000 takšnih avtomobilov.

Sredi marca so na Reki v največji jugoslovanski ladjedelnici »5. maj« splovili na morje motorno linijsko ladjo »Kohanowski«, ki ima 10.580 ton nosilnosti. To ladjo je naročila poljska agencija »Polskie linie oceaniczne« iz Gdinje; ladja bo vzdrževala zvezo med Poljsko in Južno Ameriko. Opremljena je z najsodobnejšo opremo, ki je vsa izdelana v Jugoslaviji. Motorji razvijajo 7800 KM in ladja prevozi 17 milj na uro. V kratkem bodo v tej ladjedelnici začeli graditi še eno tako ladjo za Poljsko.

Zagrebska tovarna »Jedinstvo«, ki je izdelala že več tovarniških oprem za inozemstvo, bo letos začela dobavljati Kubi vso opremo za veliko tovarno olja. Vse načrte in strojno opremo za to tovarno bodo izdelali v »Jedinstvu«. Tovarna olja na Kubi bo lahko dnevno predelala do 200 ton bombažnega semena v olje. Strokovnjaki tovarne »Jedinstvo« bodo poskrbeli za popolno dograditev te tovarne in bodo tudi izurili ves strokovni kader, ki bo zaposlen v oljarni.

V ladjedelnici »Uljanik« v Pulju so konec marca splovili motorno ladjo »Sennar«, prvo jugoslovansko ladjo za sudansko trgovinsko mornarico. Ladja ima 4.800 ton nosilnosti, njeni stroji razvijajo 5.450 KM, ladja pa doseže največjo hitrost 16,5 vozlov na uro.

po domači deželi

V Straži pri Novem mestu bo podjetje Novoles začelo graditi nov stanovanjski blok za svoje delavce. En blok pa je skoraj že dograjen. Ta bo imel v pritličju trgovski lokal in sodobno gostilno, ki si jo v Straži zelo želijo.

Na zgornjem toku Drave je dograjena šesta hidrocentrala Ožbalt in bo v kratkem začela obratovati. HC Ožbalt in HC Vuhred sta največji elektrarni v sistemu dravskih elektrarn. S tremi agregati bo HC Ožbalt proizvedla 520 do 580 milijonov kwh letno ali 20 % vse energije na zgornji Dravi.

Postojna bo dobila nov hotel. Zgrajen bo na Titovem trgu. Delo se bo začelo v kratkem. Letos bodo za graditev hotela potrošili 80 milijonov.

Z vodogradbenimi in melioracijskimi deli je bilo lani v Sloveniji zavarovane 39.507 ha orne zemlje.

V Suhorju v Beli krajini je imela sindikalna podružnica domačega lesnopredelovalnega podjetja, ki se zelo lepo razvija in napreduje, občni zbor. To je vsekakor zasluga pametnega gospodarjenja in delavskega samoupravljanja. Lani so izdelali za 102 milijona raznih lesnih izdelkov. letos pa imajo v načrtu, da bodo vrednost proizvodnje povečali na letnih 160 milijonov dinarjev. Podjetje si je uredilo tudi lastno menzo, v kateri se hrani večina delavcev.

Na Koprskem grade več turističnih objektov. Zelo živahno je zlasti v Luciji, Strunjanu, na Loretu, v Žusterni in pri izlivu Rižane. V Luciji nameravajo sporazumno z avstrijskimi interesi, s katerimi se pogajajo, urediti velik camping, kjer bo kakih sto bungalovov (nizke hiše z verandami, zgrajene na pol iz lesa, na pol iz trstja), v katerih bo kakih 400 postelj. Pri Strunjanu grade avtocamp. Lepo napreduje tudi graditev avtocampa na Loretu nad Izolo, v Žusterni pa bodo v kratkem začeli graditi motel ter bodo uredili obalo za kopalce. Ob izlivu Rižane, kjer je bila doslej farma bobrov, bodo uredili privlačno izletniško točko — narodni park, kjer bo postopoma nastal tudi lovski živalski vrt z vrsto divjih živali, ki žive na Koprskem. Do tja bo speljana moderna cesta, ob njej pa bo urenjen avtocamp.

Ribogojnica v Novi Gorici je dobila dva nova bazena. Domača ribiška družina bo vložila v Sočo in njene pritoke 10.000 soških postrvi, 20.000 krapov in 30.000 lipanov, v reko Vipavo pa 5.000 krapov in 2.000 lignjev.

Iška vas pod Krimom

Iz okolice Kočevja

Del Litije z mostom

Iz Črnomlja

V Hočah pri Mariboru so odprli novo zdravstveno postajo, ki ima tudi zobno ambulanto.

Tudi slovenska ladjedelnica se je zelo uveljavila. Slovenija pred vojno ni imela ladjedelnic, saj ni imela niti dostopa do morja. Po osvoboditvi se je zelo razvila razmeroma majhna ladjedelnica v Piranu. Letos bo vrednost proizvodnje v piranski ladjedelnici preseгла 2 milijardi. Med drugim so prevzeli tudi naročilo dveh remorkerjev za Gvinejo.

Jeseniška železarna je dosegla zelo lep uspeh, ko je februarja izdelala nad 28.000 ton jekla in tako preseгла svojo mesečno nalogo za kakih 6%.

Potrošnja električne energije je v Sloveniji v zadnjih letih izredno hitro narasla. Konec lanskega leta je znašala že nad dve milijardi kw, ali 3,6-krat več kakor v letu 1951. To kaže, da je potrošnja električne energije pri nas naraščala mnogo hitreje kakor drugod po svetu, kjer se običajno potrošnja elektrike podvoji v desetih letih.

Kakih 3500 ha sadovnjakov in 1500 ha vinogradov bo do l. 1965 obnovljenih v Sloveniji. Delo se bo začelo letos, predvsem v Pomurju, na Štajerskem in tudi na Dolenjskem.

Tretji električni plavž v naši državi so začeli graditi v železarni Iljašu v Bosni. Zgrajen bo letos. Prvi električni plavž je bil pri nas po vojni zgrajen v Štorah pri Celju.

V reškem pristanišču zaključujejo graditev velikega žitnega silosa, ki bo visok nad 60 metrov in bo lahko sprejel 3000 vagonov žita. Žito bodo z ladij presipavali naravnost v silos kar mehanično in ga prav tako natovarjali na ladje in vagoni. Silos bo dograjen že letos poleti.

Na Avali v Beogradu bodo zgradili 200 metrov visok televizijski stolp, ki bo med najvišjimi tovrstnimi objekti v Evropi. Zgrajen bo iz železobetona. V višini sto metrov bo vgrajena petnadstropna hiša iz stekla in aluminija, kjer bodo klimatske naprave, aparati za UKV, PTT in televizijo ter razgledna terasa z barom. V neposredni bližini tega televizijskega stolpa bodo zgradili restavracijo in kavarno.

Popis živine v Jugoslaviji je pokazal, da imamo 23,5 milijonov glav goveje živine, prašičev, ovac in konj ter nad 28 milijonov perutnine. Samo na družbenih posestvih rede približno pol milijona glav govedi.

Revije in knjige za naše izseljence

Po vsem svetu so razkropljeni naši ljudje in po vsem svetu gredo knjige in revije, ki jih izdajajo izseljenske matice. Med slike starih poti iz domovine se mešajo druge iz vseh dežel sveta. Tako so revije pravzaprav vez med domovino in novim domom, med starim — nepozabnim in novim — nujnim. V mnogih pismih izseljencev nahajamo željo po tihih dolinah in globačah, po nizkih hišah, kjer sta doma mir in sreča. Ljudje, daleč od domovine, sredi strojev in nemirnega sodobnega življenja, si žele tistega, česar se spominjajo iz mladosti — kar pa je pri nas v domovini tudi pravzaprav že preteklost. Brez žalosti povem to — celo z rahlim občutkom veselja, saj je v tistih mirnih, senčnih globačah često manjkalo kruha in pod slamnato streho se je tihotapil mraz. Tega ne pripovedujem zato, da bi vam vzela svetle spomine, ne — imejte jih! Čuvajte

jih, saj so lepi spomini človeku topla roka v urah samote in žalosti. Pripovedujem vam zato, ker se često križajo vaše želje z dejansko vsebino knjig izseljenskih matic. Vi bi radi mirne vasice, nizke hišice z nageljnomo in rožmarinom, stare pesmi, plese, narodne noše, domače platno, čipke, leseno posodo, zgubane, tihe žene, stare, grčave možake, hrepeneče dekle ob oknu in fantovsko pesem na vasi, ozke steze in žive meje, perico ob potoku, veliko krušno peč in zibelko ob njej. V revijah pa so moderni stanovanjski bloki, velike tovarne, asfaltne ceste, hladni laboratoriji; kombajni žanjejo žito, traktorji orjejo, stanovanjske skupnosti organizirajo pralnice, kupujejo televizorje. Pravzaprav ni nič več tako, kot se spominjate. Izginile so slamnate strehe in tihe doline — izginil pa je tudi mraz iz naših stancovanj in za vsakega je dovolj

dela in kruha. To domovino, kakršna je v resnici danes — z vsem novim —, najdete po revijah in knjigah.

Lani je minilo 10 let od ustanovitve izseljenskih matic — ob tej priložnosti je praznovala desetletnico tudi revija »Matica«, ki izhaja v Zagrebu. Vsak mesec razveseli s svojo pisano vsebino Hrvate križem po svetu. Če pregledamo več njenih številok, vidimo, da izbira prispevke po načelu: najvažnejše, najzanimivejše. Prve strani nas seznanijo z glavnim dogodkom tekočega meseca, z gospodarskega, političnega ali kulturnega področja. Poudarek je v reviji na izredno lepih, dognanih reportažah o naših krajih in ljudeh. Slikovna oprema je bogata. Revija ima nekaj stalnih rubrik: seveda se njihovi naslovi menjajo, a zajemajo nekako tole: Zanimivosti v naši domovini, Izseljenci nam pišejo, Knjige za vas in Koledar važnejših dogodkov tekočega meseca. Na splošno: Revija je bogata, živa in aktualna.

Oglejmo si še letošnji koledar hrvatske »Matice«: Nasloovna stran in koledarski del sta v znamenju starih reliefov moštra Radovana (XIII. stol.) iz Trogira. Sledijo pesmi — stare, znane kot je »Lijepa naša domovina«, nato članki o gospodarskem in političnem razvoju, pa spet pesmi znanih hrvatskih pesnikov: Krkleca, Tadijanovića, Cesarića. Posebno mesto je odkazano (v vseh letošnjih koledarjih) Ivi Andriću, Nobelovemu nagrajencu. Sledijo sestavki o Dubrovniku, Trogiru, Liki, o ljudskih pesmih in ljudskih pesnikih. In za zaključek »Jugoslovani se smejejo« — naš domači humor.

Izseljenska matica Srbije pa izda šestkrat na leto revijo »Zavijačaj«. Letos izhaja že osmo leto, prav tako kot »Makedonija« ali pa »Rodna gruda«. Revija ima jugoslovanski značaj, saj priobčuje poleg člankov in reportaž s področja LR Srbije še prispevke o Črni gori, Bosni in Hercegovini, celo o Sloveniji, Hrvatski ali Makedoniji. Poleg tega dokaj izčrp-

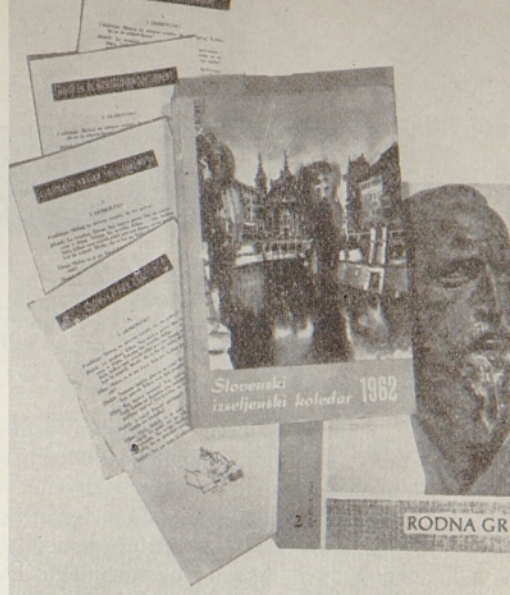
no seznanja bralce z važnejšimi političnimi dogodki, gospodarskim napredkom države; poroča pa n. pr. tudi o novem srbohrvaškem pravopisu. Dosti slik in toplih besed je posvečenih tudi delu mladine na delovnih akcijah in v fizikturnih društvih. Stalne rubrike (vsaj deloma) so: Prek naše zemlje (kjer se seznanimo z vsemi najnovejšimi pridobitvami) in Pisma izseljencev. Tu pa tam ima revija otroško stran, poroča pa tudi o novih knjigah. Prijetna osvežitev so narodne pesmi z notami. »Zavičaj« napravi vtis ustaljene, široko razgledane revije.

Nekaj podobnega bi lahko rekli o koledarju »Zavičaj« 1962: dokaj kratki, jedrnati politični in gospodarski članki iz vse Jugoslavije, pa narodne in umetniške pesmi (tudi prevodi slovenskih: Prešerna, Aškerca, Župančiča), odlomki iz umetniških del (Čopiča in seveda Andrića) in reportaže (n. pr. Nova mesta v Jugoslaviji). Vmes pa je polno prijetnih anekdot in lepih fotografij. Treba je priznati, da zajema koledar na široko in da je ubral metodo, ki je najbližje izseljencem: novo vedno gradi na starem, staro prepleta z novim.

V Skopju izhaja revija »Makedonija« — lična, nekako zračna v primerjavi z drugimi. Morda ji daje tak videz dvojna barva naslovo. Revija ni natrpna: vsaka slika ima svoj prostor, prav tako vsak članek. »Makedonija« ne teži toliko po aktualnosti kot »Matica«, ni tako vsesplošna kot »Zavičaj« — njena odlika je prisrčnost. Razume se, da poroča o vseh važnejših domačih dogodkih, poleg tega pa piše tudi o makedonskih listih, ki izhajajo v drugih državah, stalno priobčuje makedonske narodne pesmi z notami, seznanja bralce s kulturnimi pridobitvami Makedonije: tako z literaturo, dramskimi in filmskimi dosežki, prinaša tudi reprodukcije umetniških slik in poroča o drobnih osebnih zadevah: dedovanja, poroke... Med fotografijami sodobnih stanovanj, tovarn in kombajnov nahajamo obiralce

bombaža, pastirja, tkalko ali pa makedonsko kolo.

Tudi v makedonskem koledarju je čutiti podobno prisrčnost. Poleg člankov o pridobitvah v novi Jugoslaviji srečamo prispevke izseljencev: njihova pisma, pesmi in opis njihovega darila — nove bolnišnice za TBC v Skopju. Z umetniškimi prispevki makedonskih pesnikov in pisateljev (Baža Koneskega, Aca Šopova, Slavka Janevskega, Srba Ivanovskega in drugih) se prepletajo makedonske narodne pesmi. Reportaže govore o makedonskih mestih, o preteklosti, o Cirilu in Metodu, pa tudi o Pirinski in Egejski Makedoniji, ki sta izven LR Makedonije. Kratki sestavki nas seznanjajo s tuji mi manjšinami v Makedoniji, z življenjem otrok in z izdajanjem makedonskih knjig v drugih državah.

Tako, pa smo končali sprehod po revijah in koledarjih naših izseljenskih matic, po drobno potiskanih listih, ki povezujejo nekdanje življenje s sedanjim, staro domovino z novim domom v svetu.

NEZA MAURER

Prvi Oscar

Z V bližini Hollywooda, v Santa Monici, so nedavno podelili letošnje nagrade Ameriške akademije za filmsko umetnost in znanost, znane pod imenom OSCAR. Te nagrade dobe vsako leto najboljše filmske stvaritve na svetu. Letošnjega Oscarja za najboljšo filmsko risanko je prejelo jugoslovansko filmsko podjetje Zagreb-film za risani film Dušana Vukotića *N a d o m e s t e k*.

Tako je pripadla Jugoslaviji najpomembnejša svetovna nagrada za filmsko risanko, ki je tem večjega pomena, če vemo, da je komisija izmed predloženih filmskih risank izbrala le dvajset najboljših. Od teh pa jih je prišlo v ožji izbor le pet. Izmed teh petih so bile štiri risanke iz ZDA, od katerih je bil 1 film iz proizvodnje Walta Disneya, ki mu pravijo tudi oče risanega filma, ostali trije risani filmi pa so bili iz znane filmske proizvodnje Warner Bross. Edini evropski risani film je bil jugoslovanski *N a d o m e s t e k*, ki je tudi zmagal kot najboljši in prejel Oscarja.

Oscar, ki ga je dobila Jugoslavija, je velik godek za našo kinematografijo, je priznanje zagrebški šoli risanega filma in odličje, ki ga je zaslužen prejel domiselni režiser, scenarist in animator Dušan Vukotić, ki je dobro znan v mednarodnem filmskem svetu.

naši mladi ljudje

Slovenska glasbena umetnost na poti v svet

Predstavljamo vam dva izmed naših mladih slovenskih glasbenih poustvarjalcev, ki s svojim delom prinašajo še več novine v slovensko kulturno življenje. Čeprav še mladi, so najuglednejši slovenski instrumentalisti. Dva od teh, violinist Igor Ozim in pianistka Dubravka Tomšičeva pa sta že zaslovela in stojita na pragu velike koncertantske kariere.

Dekle z osminko na sivem puloverju

Najprej me je presenetila njena skromna obleka. Karirasto krilo in siv pulover, na katerem je pripeta kovinska osminka. Pozimi domuje Dubravka Tomšičeva v Ljubljani, na domu svojega očeta, univerzitetnega profesorja. Glas-

beno življenje je namreč na višku, njen Dubrovnik, po katerem je dobila ime in kjer stalno domuje, pa je pozimi pust, prazen in vlažen.

Sicer pa, počasi. Morda vsi ne vedo, kako je bilo z Dubravko Tomšičevo. — Rodila se je v decembru štiridesetega leta. Takoj po vojni, s petimi leti, pa je postala najmlajši slušatelj na Akademiji za glasbo... Čudežni otrok.

Vsako leto je prirejala koncerte po jugoslovanskih mestih. Ljudje so bili presenečeni in navdušeni nad muzikalnostjo ter znanjem te deklice, ki je imela pod klavirjem še pručko, da ji ne bi noge bingljale izpod stola.

Dobila je ameriško štipendijo za študij na Juliard Academy, kjer je bila leta 1957 diplomirana. Isto leto je končala gimnazijo, čez poldrugo leto pa še college. V tem času je priredila koncert v eni izmed največjih in najbolj znanih koncertnih dvoran na svetu, v Carnegie Hallu. Spremljala jo je Newyorška filharmonija. Slišal jo je veliki pianist današnje dobe Arthur Schnitger in jo povabil k sodelovanju. Sprejel jo je, edino v tem času, v svojo mojstrsko šolo. V ta čas sežejo najlepši Dubravkini spomini.

Pred dvema letoma se je vrnila domov in veliko koncertirala. Gostovala je v Italiji, ZSSR in Zahodni Nemčiji. Te dežele je osvojila in zdaj ne ve, kdaj se bo lahko odzvala vsem vabilom, ki kar naprej prihajajo.

Lokvanj

Slavko Jug

*Ti si zdaj moj beli lokvanj
na umirjeni gladini,
lokvanj, ki mu steblo v mračnih
globočinah korenini.*

*Saj bi te lahko utrgal
nad vodo — blesteči kelih,
a v dlaneh bi mi ostala
rosa listov ovenelih.*

*Jaz pa bolj kot cvet na vodi
rad bi videl v globočino,
saj si zame beli lokvanj
še globoko pod gladino.*

Ko so se otroci njegovih let še igrali z žogami in lesenimi konjički, je Igor Ozim že imel svojo violino, nastopal na koncertih in navduševal poslušalce. Zdaj mu je trideset let — mladega violinista in njegove čudežne gosli pa pozna že skoraj ves svet

Štiri strune na štirih kontinentih

Z Igorjem Ozimom sva kar na hitro odpravila njegove splošne podatke: »Star sem trideset let, koncertiram pa deset let, približno od takrat, ko sem končal študij pri znanem londonskem violinistu in glasbenem pedagogu Maxu Rostalu. Že prej sem seveda končal študij na ljubljanski Akademiji za glasbo. V naši družini ni bilo poklicnih znanstvenikov, moj oče je bil novinar, bili pa smo glasbeni ljubitelji. Violino sem zelo zgodaj dobil v roke, z osmimi leti pa sem že koncertiral. Vendar nisem nikakršen čudežni otrok, mislim namreč, da je pojav tako zgodnjega igranja danes normalen.

Zdaj sem profesor na Akademiji. Imam svoj razred in v njem šest učencev, ki pa bolj malo vidijo svojega učitelja. Ta namreč precej potuje po svetu in koncertira.«

Slap besed, tako značilen za odgovore Igorja Ozima in pa podkrepljen z njegovim sproščenim smehom, se je tako odprl.

»Moja naloga je, iz povprečnega violinskega talenta narediti solidnega violinista. Treba je vzgajati učenčevo osebnost. Sicer pa se zavzemam za naravno selekcijo. Mrzki so mi moderni pripomočki, s katerimi bi radi dvignili raven povprečne violinske igre.«

Igor Ozim je nekakšen slovenski Ahasver, večni popotnik z violino. Vse skandinavske dežele, ZSSR, Poljska, Madžarska, obe Nemčiji, Anglija, Švica, Italija, Francija, Avstrija, Grčija, Japonska, Avstralija, Nova Zelandija, Havaji, Fidži, Brazilija, ZDA itd. — to so postaje njegovega desetletnega koncertiranja. Kmalu spet odpotuje v Skandinavijo, potem pa bo z novim repertoarjem koncertiral doma. ZELJKO KOZINC

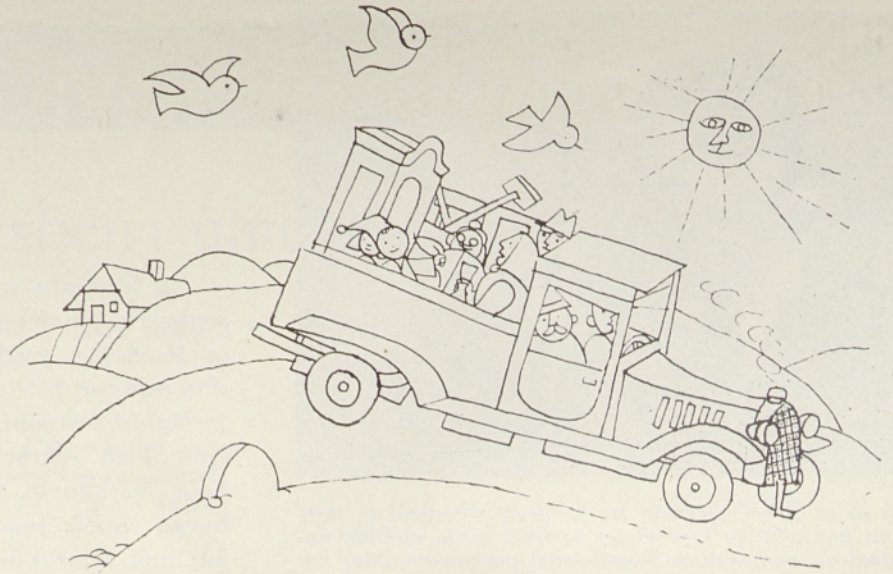
Jugoslovanska popevka v Luksemburgu

Na festivalu v Luksemburgu, kjer so izbrali najboljšo popevko Evrope, si je med konkurenti iz 16 držav pridobila jugoslovanska popevka »Ne prižagaj luči v mraku« četrto mesto. Popevko je uglasbil znani slovenski skladatelj in dirigent Jože Privšek. Beograjska pevka popevk Lola Novaković, ki je na festivalu v Luksemburgu zapela jugoslovansko popevko »Ne prižagaj luči v mraku«, je vse zelo navdušila.

Slovo

Ilustriral Milan Bizovičar

Naš vrt je najlepši pozimi, ko ga pokrije prvi sneg. Takrat je to vrt iz pravljičice, ki nam jo je pripovedovala babica. Pripovedovala nam je o novem letu. In Andrej je šel potem k stari klopi na vrtu, ki je bila pokrita s snegom, in na njeno zasneženo naslonjalo s prstom napisal:

Srečno novo leto!

To srečno novo leto pa se je prelomilo na pol. Ne znam vam povedati, kako se je pravzaprav prelomilo, kajti prelomilo se je v naših srcih.

Vedeli smo, da se bomo v tem srečnem novem letu od vrta poslovili. To bo slovo od sreče, ki jo že od nekdaj poznamo, in pot k sreči, ki še ne vemo, kakšna bo.

In vsak dan je bilo slovo bliže.

Tega se nismo včasih niti dobro zavedali, le ob pogledu na staro klop na vrtu smo razumeli, da čas hitro teče.

Pohitite, je rekla mama. Poiščite vse svoje igrače, ki so še kaj vredne, in jih pripravite v zaboj, ki sem vam ga pripravila.

Ko smo to storili, nam je zopet rekla: Pohitite! Zberite vse svoje knjige in jih spravite v zaboj, ki sem ga pripravila. Knjige, ki ste si jih izposodili pri sosedovih, pa vrnite.

In vedno bolj se je mudilo. Mama nam je znova in znova govorila: pohitite. Končno nam je rekla: Pospravite svoje šolske reči, poslovite se od svojih prijateljev, od šole in od tovarišice učiteljice, poslovite se od vseh sosedov in od stare bolne gospe v podstrešnem stanovanju, potem pa mi pridite pomagat, da zložimo vse, kar imamo, na selitveni avto.

Tako je prišlo slovo od sreče, ki jo že od nekdaj poznamo, in šli smo na pot k sreči, ki še ne vemo, kakšna bo.

Ko smo zložili vse, kar imamo, na selitveni avto, nam je oče pomagal, da smo zlezli še mi,

otroci in mama in še babica in dedek na avto, potem pa je rekel šoferju, naj odpelje.

Sedeli smo na zabojih in kakor se je avto premikal, smo se zazibali zdaj sem zdaj tja. Z oken so nas sosedje gledali in nam pomahali, potem pa je ostala ulica za nami in po vrsti še druge ulice. Avto je vedno bolj hitel.

Molče smo se vozili in držali v rokah vsak svojo dragocenost, da bi se med zaboji ne razbila. Mama je varno držala na kolenih vazo, ki jo je nekoč dobila za rojstni dan. Babica je nosila kavni mlinček, dedek pa svoj novi dežnik. Otroci smo pestovali vsak svojo najljubšo igračo in Jelka se je zelo bala za punčko, ki ima prave lase.

A nosili smo s seboj še mnogo več, zato smo molčali vsak v svoje misli zatopljen. Dedek je v mislih nosil s seboj staro klop z vrta in jablanovo senco, kajti, kdo ve, kje bo v novem kraju in v novem domu posedal in kadil svojo pipo tobaka.

Babica je nosila s seboj zeleno trato pod oknom in zahajajoče sonce, kajti, kdo ve, kam bo v novem domu gledalo njeno okno.

Mama je nosila s seboj cvetočo jablanovo vejo in nekaj rdečih jabolok, kajti kdo ve, kdaj bo na novem vrtu razcvelo in obrodilo kakšno drevo.

In otroci smo nosili s seboj vse stezice po vrtu in našo sončno cesto, nosili smo s seboj jutranji pozdrav sosedovih otrok in večerno slovo, nosili smo pomlad, poletje, jesen in zimo z našega vrta. Nosili smo vrisk in jok z naše ulice, nosili smo s seboj vso srečo od rojstva do danes, nosili smo tudi svojo šolo, kajti kdo ve, kakšna bo šola, kamor bomo odslej hodili in kdo ve, s kom se bomo igrali.

Oče pa je nosil s seboj upanje, da bo v novem domu za vse vse prav.

Tako je bil selitveni avto do vrha naložen in naše slovo je bilo lažje.

otroci berite

Branka Jurca

Adijo, zlati časi

tako so mi rekli mama, oče, babica in dedek,
še preden sem odšla v šolo.

Jaz pa, da bi šla v šolo in rekla:

Adijo, zlati časi!

ne, to pa že ne!

Odrasli se skrbi bojijo:

mama, ki dela v tovarni,

oče, ki gradi cesto,

babica, ki kuha,

dedek, ki mizari in tesari,
seka drva in nosi premog.

Utrujeni so!

Veseli so, če nimajo skrbi.

Radi, pa še kako radi počivajo.

Jaz pa ne! Ne maram počivati!

Adijo, zlati časi, so mi rekli, jaz pa jim od-
govarjam:

V šoli sem rada.

Hotelo se mi je otrok, in v razredu jih imam

— ne preštejem jih.

Vsak dan v šoli je zanimiv: pojemo, rišemo,
režemo, gnetemo, šivamo, se igramo...

Pomlad

Slišala sem ptičko pet,
zapela je kuku.
Ktera mora nek to bit,
ki poje tak lepo?

To je gotovo kukavca,
je mojga srca ljubica.
Kuku, kuku, kuku, kuku,
tako je kukala.

Ljudska

Skrbi?

Za domačo nalogo moram narisati vlak, in za-
kaj ga ne bi!

Kar zmorem, lahko naredim!

Zato po pravici povem:

Zlati časi se zame tudi v šoli niso končali.

Gitica Jakopin

Škratki

Iz dežne meglice
na nočne stezice
so škratki stopili;

v zaspane domove
čez mokre plotove
so vsi se zgrnili —

luči pogasili,
otročke pokrili,
cvetice zalili
so z drobno roko.

In brž so se tiho,
oj, tiho, pretiho,
vrnili na nočno stezico,
strnili z deževno meglico.

Stara baba grbasta,
stara baba škrbasta
kraj vode poseda,
se v zrcalo gleda.

bdra

Oton Župančič

Bela golobica,
črn vran —
krog zemlje se lovita
noč in dan.

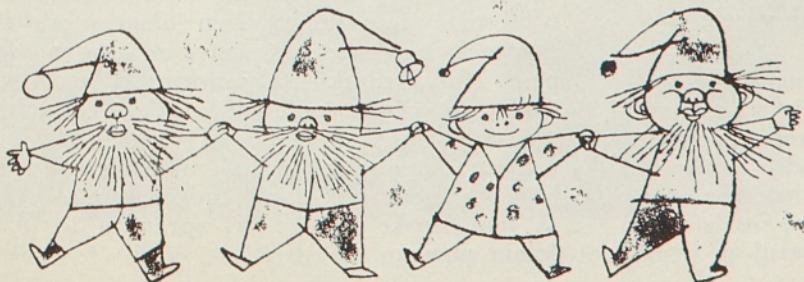
dan in noč

Oton Župančič

Zlato valovje okrog in okrog
bredem do pasa,
ne zmočim si nog.

zito

Oton Župančič

Naši na Tržaškem

V *Mavhinjah* smo ustanovili društvo, ki nas bo združevalo pri kulturnem in športnem delu. Imenovali smo ga GRMADA, po hribu na Krasu, kakor se je nekoč imenovalo društvo, ki je združevalo naše očete. V društvo smo povabili tudi mladino iz bližnjih vasi Čerovelj, Vižovelj, Slivnega in Prečnika. Čim več nas bo, tem prijetneje bo. Dne 25. februarja smo imeli izlet v Postojno. Ogledali smo si znamenito Postojnsko jamo in Predjamski grad, zvečer pa smo se povесelili s Postojnčani v hotelu Javornik. V spomin na to prijetno srečanje so nam Postojnčani podarili sliko Postojnske jame, mi pa njim cvetje in sliko Devinskega gradu. Podobne izlete bomo še organizirali. Pri svojem društvu nameravamo ustanoviti tudi čitalnico. Imamo pa težave s prostori. Zdaj je sedež našega društva v najetem privatnem stanovanju. Prepričani pa smo, da bomo tudi te težave prebrodili.

Redni letni občni zbor kmečke zveze v Trstu, ki je bil 11. marca, je obravnaval razne pereče zadeve in težavni položaj, v katerem se je znašlo kmečko prebivalstvo v tržaški okolici. V resoluciji, ki jo je sprejel občni zbor, je med drugim poudarjeno, naj se v prosvetni politiki upošteva, da predstavljajo slovenski kmetje na Tržaškem večino kmečkega prebivalstva, ki je potrebno in si želi tudi primerne strokovne izobrazbe. Zato naj se brez odlašanja ustanovi kmetijska strokovna šola s slovenskim učnim jezikom.

Pisatelj Tone Seliškar nas je s svojim nedavnim obiskom zelo razveselil.

Zelo smo hvaležni Slovenski prosvetni zvezi, ki je povabila k nam v Gorico in Trst našega znane in priljubljenega književnika Toneta Seliškarja. Obiskal je naše ljudi v Gorici in nekaterih goriških vaseh. Nato pa je ponesel svojo zlahtno besedo in duhovit humor k nam v Trst in v naše slovenske vasi Prosek, Dolino in Kontovel. Ko je govoril z nami in nam bral iz svojih del, so se naša srca na široko odprla. Srečanja z njim so bila in bodo za nas, predvsem za našo mladino, nepozabna. Želimo, da bi Seliškar še prišel med nas in da bi obiskal tudi otroke po naših vaseh.

V marcu so v Trstu odprli razstavo del slovenskega kiparja Draga Tršarja. To je po enajstih letih v Trstu prva razstava slovenskega umetnika. V tržaških kulturnih krogih je vzbudila veliko zanimanja. Slovesne otvoritve so se udeležili zastopnik generalnega vladnega komisarja, predstavnik občine, jugoslovanski generalni konzul in drugi.

Že enajst let poje pevski zbor iz Dola in Poljan. V tem času se je krepko uveljavil, čeprav je maloštevilčen. Pevci so se naučili nad sto pesmi, s katerimi zbor nastopa po slovenskih vaseh, v Gorici in tudi v koprskem radiu.

Sprejet je zakon o manjšinskem šolstvu

Ljudska skupščina Slovenije je na svojem zasedanju dne 9. aprila sprejela osnutek zakona o dvojezičnih in manjšinskih šolah. Z dvojezičnim šolstvom narodnostnih manjšin v Jugoslaviji smo naše bralce že seznanili v posebnem članku, ki je izšel v januarski številki *Rodne grude*. Manjšinsko šolstvo je bilo s splošnim zakonom o šolstvu v svojih pravicah in dolžnostih povsem izenačeno z drugim šolstvom pri nas oziroma je sestavni del enotnega šolskega sistema v Jugoslaviji. Tako je novi zakon le uzakonil že uveljavljene pravice narodnostnih manjšin v naši deželi, kakor je na zasedanju naglasil član Izvršnega sveta Vlado Majhen.

V Sloveniji sta najmočnejši narodnostni manjšini madžarska in italijanska. Na območjih občin Lendava, Petrovci-Saloveci in Murska Sobota živi po statističnih podatkih 16.000 prebivalcev madžarske in slovenske narodnosti. Na narodnostno mešanem območju soboškega okraja je 16 dvojezičnih šol z 2400 učenci obeh narodnosti. Vzgojni uspehi na teh šolah, doseženi s takšnim načinom izobraževanja, so pokazali, da je način dvojezičnega izobraževanja na tem območju najbolj primeren.

V koprskem okraju je v devetih osnovnih šolah, dveh gimnazijah in italijanski ekonomski šoli, italijanskem oddelku vajsenske šole in v štirih otroških vrtcih 43 oddelkov s 442 učenci, ki jih poučuje v njihovem materinem jeziku 52 profesorjev in učiteljev. Tem šolam so bila vedno zagotovljena denarna sredstva za osnovno dejavnost. Mnogi dijaki italijanskih šol nadaljujejo študij na višjih in visokih šolah v Ljubljani, Zagrebu, Pulju in Trstu. Ti študenti dobivajo ustrezne štipendije. V Sloveniji deluje pri republiškem svetu za šolstvo tudi posebna komisija za manjšinsko šolstvo, ki spremlja to delo in šolam pomaga.

naši ljudje po svetu

Iz Francije

IZ DELA DRUŠTVA »SAVA«
V PRETEKLEM LETU

V nedeljo, 28. januarja smo imeli v prostorih gostilne Poisson občni zbor. Udeležba članov je bila lepa. Po pozdravu predsednika smo z enominutnim molkom počastili spomin lani umrlih članov, nato pa smo z zanimanjem sledili poročilom o delu društva v preteklem letu. Razveselilo nas je, da je kljub izdatkom (podpore bolnim članom, darilo vdovam in upokojencem, izplačilo štirih posmrtnin, plača pevovodji itd.) stanje društvene blagajne zadovoljivo. Tudi delovanje društva v preteklem letu je bilo prav živahno. »Sava« se je odzvala številnim vabilom tukajšnjih rudarskih in drugih društev in s svojim pevskim zborom sodelovala na njihovih prireditvah. Udeležili smo se proslave francoskega drž. praznika 14. julija, 11. novembra proslave Jeanne d'Arc ter slavnostnega spreveda ob rudarskem prazniku na god sv. Barbare. Polnoštevilo se je naše članstvo udeležilo tudi proslave jugoslovanskega državnega praznika v nedeljo 5. decembra.

Tudi za zabavo in razvedrilo je lani društvo dobro poskrbelo. Dne 18. junija smo organizirali izlet v lepo elzaško pokrajino, 13. avgusta smo imeli vrtno zabavo, na kateri smo pekli prašička na ražnju. Ker imamo v 18 km oddaljenem Creutzwaldu tudi dosti članov, smo dne 10. septembra tam priredili družabno prireditev in spekli precej velikega prašička, ki pa je bil za vse zbrane še dosti premajhen. V nedeljo, 17. septembra smo svoj društveni lokal za nekaj uric spremenili v naše domače vinske gorice. Veselo smo praznovali »trgatev«.

Na družinskem večeru 25. decembra, ki smo ga imeli v Creutzwaldu, so bili člani postreženi z okusno večerjo. Vdove in upokojenci pa smo bili, kakor je že običajno, ob tej priliki obdarovani. Prireditev je lepo uspela, za kar imata največ zaslug odbornika Adolf Garber in Jože Planinc. Tudi za člane iz Merlebacha in okolice je društvo priredilo družabni večer, in sicer v soboto, 20. januarja v društvenem lokalu gostilne Poisson. Člani so bili postreženi brezplačno z večerjo in pijačo, vdove in upokojence pa smo obdarovali. Na sporedu je bil tudi bogat srečolov.

V zadnjem času smo imeli v našem pevskem zboru tudi dve poroki. Lani v aprilu se je oženil naš požrtvovalni pomočnik blagajnika in tenorist Joži Mavrovič, letos januarja pa sta se poročila pevca Franc Kerin in Vida Mirt. Obema mladima paroma želi vse članstvo obilo sreče na novi življenjski poti. (Enako tudi Slovenska izseljenska matica! Opomba uredništva.)

Žal pa moramo sporočiti tudi nekaj žalostnih novic. V kratki dobi enega leta smo izgubili kar štiri zveste člane. Dne 30. maja smo v L'Hopitalu spremljali na zadnji poti g. Eugena Dima, edinega sina našega pevovodje. Čeprav po rodu Francoz, je bil velik prijatelj Jugoslavije, ki jo je pred nekaj leti tudi obiskal.

Kakor njegov oče, je ljubil petje in je bil izvrsten pevovodja. Bil je tudi član našega društva in je večkrat nastopil z našim zborom. Obljubil nam je, da bo po svojem očetu prevzel vodstvo našega pevskega zbora. Žal se to ne bo zgodilo. Star komaj 37 let je zapustil družinico s štirimi nedoraslimi otroki. Dne 16. junija smo se za vselej

poslovlili od Antona Vidmarja, doma s Črnega vrha. Pokojni Vidmar je bil član raznih naših društev, pri društvu »Sava« pa je bil od njegove ustanovitve. Dne 12. julija smo pokopali Alojza Sodca iz Bučkovcev pri Ljutomeru, ki je prišel v Francijo že leta 1925. Zdaj počiva dobri Alojz v Creutzwaldu, daleč od zelenih ljutomerskih goric, ki se jih je tolikokrat spominjal.

Kakor globoko obžalujemo izgubo teh članov, toliko pristrčneje pozdravljamo 15 novih članov, ki so s svojim pristopom pomnožili članstvo našega društva in pripomogli, da društvo ne bo tako hitro izumrlo.

Na občnem zboru je članstvo soglasno izvolilo lanskoletni odbor s predsednikom Martinom Blatnikom.

Tudi v letošnjem letu je naše društvo izgubilo člana. V torek, 6. febr. smo se poslovili od Franca Kende iz Loke pri Zidanem mostu, ki je bil eden prvih tukajšnjih jugoslovanskih izseljencev, saj je živel v Franciji že od leta 1920.

Franc Abram

OSTAL JE PREJSNJI ODBOR

Dne 11. marca je imelo naše društvo Združenje Jugoslovanov v severni Franciji svoj redni letni občni zbor. Odbor je ostal isti kakor v preteklem letu. Dodatno je bilo izvoljeno v odbor marljivo dekle kot pomoč Ivanu Beretu iz Vinglesa.

Jurij Artič, Lievin

Iz Holandije

NOVICE IZ HOLANDIJE

Dne 27. februarja je slavil častni predsednik društva Edinost, rojak Josef Videc iz Waubacha 80. rojstni dan. Jubilant je med nami splošno znan in priljubljen, saj povsod vedno rad pomaga in svetuje. Željmo našemu vrlemu korenjaku in zavednemu Jugoslovanu še mnogo let in krepkega zdravja!

Društvo Edinost je imelo 11. marca v Heerlenu svoj letni občni zbor. Odbor je ostal isti kakor v preteklem letu. Razpravljali smo o letošnjem skupnem obisku domovine. Ze zdaj se veselimo počitnic in svidenja s svojci in prijatelji na domačih tleh. Z minuto tišine smo počastili spomin rudarjev, ki so se nedavno ponesrečili v Banovičih v Bosni. Ker smo večinoma vsi rudarji, najbolje občutimo vso težo in bolečino te nesreče in izrekamo njihovim družinam naše globoko sožalje.

Franc Anderluh,
Chewremonst-Kerkraade

Od leve proti desni: pok. Alojz Sodoc, Franc Kenda in Anton Vidmar

Iz Kanade

ZDRUŽENJE BRATSTVO IN ENOTNOST ZA PRIZADETE PO POTRESU V JUGOSLAVIJI

Kanadsko jugoslovansko združenje Bratstvo in enotnost je poleg drugih organizacij in posameznikov sprožilo široko akcijo za zbiranje prispevkov za prizadete po potresu v Dalmaciji in Hercegovini. Poleg zbiranja prispevkov od posameznikov je združenje v ta namen priredilo 3. marca posebno zabavno prireditev. Velika dvorana na 160 Claremont St. v Torontu je bila polna naših ljudi iz raznih krajev Jugoslavije, od Gorice do Bitolja. V uvodni besedi je tajnik združenja Branko Mihić govoril o škodi, ki jo je povzročil potres, in pozval navzoče, da si ogledajo slike po potresu prizadetih krajev, porušene domove domačinov, ki so bile razstavljene v dvorani, in da za prizadete prispevajo po svojih močeh.

Kljub temu, da je večji del naših ljudi tukaj brez zaposlitve, so zbrali za prizadete po potresu 448.70 dolarjev. Združenje Bratstvo in enotnost je k tej vsoti dodalo še svoj prispevek 50 dolarjev. S tem pa akcija za zbiranje prispevkov v pomoč prizadetim še ni bila zaključena. Trajala je ves mesec in je bila na letnem obnem zboru združenja imenovana kot marčna kampanja.

Prvih 500 dolarjev je združenje že odposlalo v Jugoslavijo po Rdečem križu. Ostalo pa bo odposlano ob zaključku akcije. Posebej objavljamo poimenski seznam rojakov, ki so prispevali za prizadete po potresu v Dalmaciji in Hercegovini.

*Kanadsko jugoslovansko združenje
Bratstvo in enotnost
Predsednik: Boško Milutinović
Tajnik: Branko Mihić*

GLASBENI FESTIVAL V TORONTU

Dne 3. marca smo priredili zabavo v korist prizadetih po potresu v Jugoslaviji. Prireditev je lepo uspela. Podrobnosti ne bom navedel, ker so vam obširneje o tem že poročali prireditelji — Kanadsko-jugoslovansko združenje Bratstvo in enotnost. Dne 18. marca popoldne je cerkveni odbor tukaj v Torontu priredil glasbeni festival. Dvorana je bila polna. Prireditev je uspela, saj zvenita slovenska beseda in slovenska glasba v tujini vse drugače kakor doma. Največ ploskanja je bilo pri točki Veseli Ribničan, ki so jo morali ponoviti. Slovenski mojster orglic Andrej Blumauer je sijajno zaigral. Zlasti pesmi Gor čez izaro in Kje so tiste stezice bosta ostali udeležencem nepozabni.

Leon Fister, Toronto

Iz Avstralije

NAŠE SLOVENSKO DRUŠTVO »DANICA«

Nekako pred tremi leti smo Slovenci tu v Warilli ustanovili svoje društvo, ki smo ga imenovali »Danica«. Zdaj ima to društvo že lepo število članov in tudi naredili smo že marsikaj, pa tudi načrtov imamo še vse polno. Zelo lepo je uspela igra Kranjčičev Jurij. Tudi obisk je bil zelo zadovoljiv. Vsak mesec priredi društvo domačo zabavo s plesom. Te zabave so med našimi ljudmi zelo priljubljene spričo toplih srečanj, prijateljskih pomenkov in seveda tudi spričo pristnih kranjskih klobas, ki nam jih izdelajo na neki slovenski farmi in so tako okusne, da bi jih človek jedel kar naprej. Tudi sicer je postrežba prvovrstna in vse zadovoljji.

Čisti dobiček od teh prireditev namerava društvo porabiti za ureditev svojega lastnega doma. Za prihodnje leto imamo v načrtu tudi otvoritev večerne slovenske šole, v kateri bi se dvakrat tedensko učila naša mladina lepe slovenske besede. Učiteljica ali učiteljico bi radi dobili iz domovine. Društvo bi ji plačalo pot do Avstralije in tukaj priskrbelo dobro službo. Sola bo prav gotovo dobro obiskana, saj nas tukaj živi nekaj sto Slovencev z družinami, katerih otroci se že učijo slovenski. V začetku je delovalo pri našem društvu »Danica« tudi pevsko društvo, ki pa se je kasneje razšlo. Nameravamo pa ga spet oživiti.

*Zvonko Groznik,
Warilla, Avstralija*

Iz Argentine

SLOVENC V CORDOBI

V Lipi (januar-februar 1962) nas v zanimivem članku seznanja z življenjem Slovencev v Cordobi, oziroma v cordobskem letovišču Villa Carlos Paz S. F., kar sta prav gotovo začetnici urednika in izdajatelja Lipe Srečka Ferfolje, ki je bil nedavno v cordobskem letovišču na okrevanju. Naši podjetni rojaki so si v Cordobi življenje kar dobro uredili in dokazali, da Slovenci nismo od muh. Pa povzemimo glavno kar iz članka S. F.:

Upokojenci so si uredili krasne vile, med njimi prijatelj Marij Medvešek in Vinko Živec, ki ima na gričku, od koder ima lep razgled na vso okolico, zavidanja vredno hišico s pravim parkom. Tržačan Kukanja ima prvo in največjo popolnoma moderno zgrajeno pekarijo. Eno uro do La Fade, preko Cosqui-

na, kjer sedaj žive naši prijatelji Zajc in Husu in v prvem letovišču prijatelj Miro Merkuža, ki si je na točki, s katere obvlada vso okolico, postavil velik moderen hotel, ki ga s soprogo Nadino in hčerko vestno upravlja. Tu vodi svojo »hosterio« že nekaj let tudi naš Peter Rojc s soprogo. Blizu Carlos Paza pa brat znanega društvenega delavca Angela Daneva. Torej nam Slovincem ne manjka izbire, kam naj gremo na počitnice, če se odločimo za Cordobo. Žal mi bolezen ni dopuščala. da bi obiskal še drugo smer — Rio Ceballos, kjer je prav tako več naših gostinskih podjetij. Saj sta tam nastanjena s krasnimi, popolnoma modernimi zidanimi lokali Jonke in poleg Vinko Suban. V sami Cordobi, ravno ob izhodu z avtobusne terminalne postaje si je postavil krasen hotel rojak iz Renč Mozetič. Pri vhodu na isto postajo pa ima trgovino z optiko in fotografskimi aparati sin našega prijatelja in dolgoletnega zastopnika Antona Govednika.

PRIREDITVE SLOVENSKEGA DRUŠTVA SAMOPOMOČ V SIMBRONU

Ob koncu lanskega leta so bile najpomembnejše prireditve društva proslava 29. novembra, ki jo je društvo priredilo 26. novembra in ki je lepo uspela. Dne 20. decembra je bil banket s plesom, s katerim je društvo spet pridobilo nekaj sredstev za dokončno ureditev društvene dvorane. Staro leto smo zaključili s silvestrovanjem in sredi plesa in dobro razpoloženi smo pričekali leto 1962. Dne 24. februarja je bil v okviru društva banket in ples naših slovenskih upokojencev. Pošteno so dokazali, da so še fantje in dekleta od fare. Na programu je bil šaljiv prizor, ki so ga pod vodstvom Antona Podlogarja izvedli Vinko Batagelj, Ivan Furlan in Pepi Jelenič.

Dne 4. in 6. marca smo pustovali. Ob izborni večerji, rujni kapljici in razigranem plesu smo se spominjali predpustnih prireditev nekoč doma. Prvi teden v aprilu smo imeli pristno slovensko trgatve. Te prireditve se posebno vesele naša zala dekleta, ki so se nanjo skrbno pripravile. Na njej smo namreč izvolili kraljico plesa in nekaj princes. Ob koncu aprila, 28. bomo pa na rednem letnem obnem zboru pregledali delo društva v preteklem letu in dopolnili odbor z novimi odborniki.

Tudi društvu Ljudski oder in Zarja sta zaključili lansko leto s silvestrovanjem, v predpustu pa sta priredili za člane in prijatelje več veselih plesnih prireditev.

Naši izseljenci za prizadete po potresu v Dalmaciji in Hercegovini

Buenos Aires, Argentina

Zelo nas je pretresla žalostna novica o nesreči, ki je prizadela Jugoslavijo oziroma Dalmacijo in Hercegovino s potresom. Globoko čutimo s prizadetimi. To pa ni dovolj. Po svojih močeh jim moramo pomagati.

Jugoslovanska patriotska komisija v Argentini poziva vse jugoslovanske rojake, društva, ustanove in klube, vse skupine Srbov, Hrvatov, Slovencev, Dalmatincev, Črnogorcev in Makedoncev, ki živijo v Argentini, da zbirajo denarno pomoč našim bratom. Nismo bogati, da bi posameznik lahko veliko dal, toda veliko nas je in skupna pomoč bo lahko izdatna. S skupno pomočjo bomo dokazali svojo solidarnost in utrdili svoje vezi z rojstno domovino in prizadetimi brati.

Patriotska komisija sprejme oso odgovornost za zbrani denar, za katerega bo poskrbela, da ga čimprej dobe prizadeti v stari domovini.

Za Jugoslovansko patriotsko komisijo v
Argentini: Srečko Ferfolja

Chicago, ZDA

Dne 4. aprila so jugoslovanski izseljenci v Chicagu izvolili poseben odbor za zbiranje prispevkov za prizadete po potresu v Dalmaciji in Hercegovini. Izvoljeni so bili: za predsednika Luka Biondich, za sekretarja Milorad Ivanović, pomočnika sekretarja George Juretič, blagajnika Stevo Kirin, pomočnika blagajnika John Matković. V nadzorni odbor pa: Petar Cetić, Nikola Blažić in Franjo Puhavac. Odbor je takoj začel zbirati prispevke. Njegov naslov je 5540 So. Narangansett Ave, Chicago 38, Ill. ZDA.

PRISPEVKI ZA PRIZADETE PO POTRESU, ZBRANI NA PRIREDITVI KANADSKO JUGOSLOVANSKEGA ZDRUŽENJA BRATSTVO IN ENOTNOST V KANADI

Branko Mihic 100, John Divjak 40, Dušan Skrblijanin 5, Kiro (priimek nečitljiv, op. ur.) 10, Bosko Mladenovic 70, Mirko Mitrevski 10, Jovan Dobanović 10, Teodor Lebar 5, Dušan Blazic 10, Marijan Krusic 10, Stevan Todorovski 10, Janez Premrl 10, Jakov Bralic 10, Bogoljub Stevanov 5, Dimitrovski 5, Peter Pavlovic 5, Frank Benko 5, Živko Kijurina 10, Boško Milutinović 10, Slavko Todorović 2, G. Zalar 10, Dany Todorovski 5, Fred Mihajlovic 5, Ivan Augustin 2, Stojan Jakovljević 10, Sveto Ristovski 2, Leon Fister 10, družina Ivancic 5, družina Mlečak 5, Slavko Furda 10, Janez Brumen 1, George Dimic 10, Aleksander Petkovski 4, Tomo Dimitrevski 5, Ramis Živojević 0.70, S. Jakovljević 1, G. Stipčić 1, R. Kovačević 2, Mihal Katinić 2, Dušan Katinić 2, Aleksandar Kolinić 1, Petar Sanader 1, Božo Smolić 5, Ivan Mandarić 2, Arkadije Pasuljski 5 in Aleksandar Surjanac 2 (vse v kanadskih dolarjih).

PRAV POSEBNO NAJU JE RAZVESELILA NOVICA O UČBENIKU

Sutton, Surrey, Anglija

Zelo me je razveselila vaša revija, prav posebno pa naju je oba z mojem razveselila novica, da bomo prejeli Učbenik slovenskega jezika. Moj mož je Anglež in se je že dolgo želel učiti slovenščine, pa ni imel primerne učbenika. V kratkem vam pošljem še naslove svojih prijateljev, da jim boste poslali Rodno grudo na vpogled.

Coetka Fuller

CESTITAM VSEM SLOVENSКИM ŽENAM Prerov, ČSSR

Ob dnevu žena iskreno čestitam vsem slovenskim ženam, želim jim mnogo uspehov v življenju, največ pa pri delu za mir, ki si ga vsaka mati in žena na svetu najbolj želi. Zastavite vse sile v boju za mir! Vaša

Marie Sapouchová

Kljub temu, da čestitko objavljamo nekoliko pozno, jo bodo naše žene po svetu prav gotovo vesele.

Uredništvo

SLIKE SO KAKOR ŽIVE Littleton, Colo, ZDA

Vaš koledar mi je zelo všeč. Tako lepo je urejen in slike so tako različne, kot bi bile žive. Pošiljam vam zanj pet dolarjev, ker je zame veliko vreden. Zahvaljujem se tudi za Rodno grudo in vas lepo pozdravljam.

Rose Glažar

SKODA, DA RODNA GRUDA NE IZHAJA DVAKRAT NA MESEC

Lourches, Francija

Rodna gruda nam vedno prinaša kaj zanimivega iz naše lepe domovine. Šamo škoda, da ne izhaja dvakrat na mesec. Vem, da je to želja vsakega Slovenca, ki živi v tujini. Vse pri Matici najljepše pozdravljam in se zahvaljujem za redno pošiljanje revije.

Paola Jerina

NAROČAM SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1965 Engelwood, Colo, ZDA

Hvala za poslani koledar. Zelo mi je všeč spricho zanimive vsebine in lepih slik, ki prikazujejo napredek v rojstni domovini. Izseljenci smo ponosni na to. Zahva-

ljuje se tudi za redno pošiljanje Rodne grude, ki nam prinaša tudi zanimivo branje od rojakov iz vseh krajev sveta. Pošiljam vam letošnjo naročnino za oboje, en dolar za tiskovni sklad in se obenem naročam na koledar za leto 1965.

Jacob Skerlj

PONOSEN SEM NA VAŠE DELO Reutlingen, Nemčija

V redu prejemam Rodno grudo in koledar in se vam iskreno zahvaljujem. Ponošen sem na vaše delo, saj z resnično požrtvovalnostjo skrbite za rojake v tujini in ste jim vedno pripravljene pomagati. Iskreno pozdravljam vse in ostanem vaš zvesti naročnik.

Hans Klobasa

NAJLEPSA HVALA ZA KRASNE SLIKE Carcassone, Ande, Francija

Slovenski izseljenski koledar je zelo lep. Posebno sem se razveselila slik. Tudi moj rojstni kraj Skofjo Loko sem našla med njimi; grad, v katerega sem hodila v šolo, se še prav dobro vidi. Najlepša vam hvala za te krasne slike in za ves vaš trud in delo, ki ga imate s Slovenci v tujini. Preko vas obujamo in hranimo spomine na rojstno domovino in na naše mlade dni.

Margarite Magajna

PUBLIKACIJA NAM BO PRILJUBLJENO ČTIVO V TUJINI

Sterktade-Oberhausen, Nemčija

Hvala za vaše pismo. Ne spominjam se dogodka, ki bi me tako razveselil, kot branje vašega odgovora. Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo zase in za brata Alojza. Publikacija nama bo priljubljena čtivo v tujini. Ko pridem v domovino, pa se za gotovo oglasim pri vas.

Lepo pozdravljeni in nasvidenje!

Adolf Artič

ZE DESET LET SEM VAS NAROČNIK Cle Elum, Wash., ZDA

Ker mi je naročnina za Rodno grudo potekla, jo spet obnavljam. Sem že deset let vaš naročnik in ne morem biti brez vaše revije. Vse na Matici in vse naročnike po svetu lepo pozdravljam.

Raymond Kladnik

vprašanja in odgovori

J. Š. iz Nogent d'Artaud — Francija, sprašuje:

O VLAGANJU DENARNIH PRIHRANKOV

Čez leto ali dve se vrnem za stalno v domovino. Ali je mogoče, da moja sestra začasno vloži moje denarne prihranke na moje ime v eno izmed vaših hranilnic? Kako obrestujejo vloge? Kakšno vsoto lahko vloži?

V naše denarne zavode (Narodno banko, Komunalno banko, v mestne hranilnice itd.) lahko vložijo vsakdo za kateregakoli državljan neomejeno vsoto denarja. Na vaše ime torej lahko vloži denar ne le vaša sestra, ampak vsak vaš znanec ali prijatelj. V knjižico vpišete vaše ime, ko pa se vrnete, lahko dobite denar sami ali pa tisti, ki ga s knjižico pošljete v banko. Denar lahko vložite na hranilno knjižico celo tako, da ne poveste svojega imena, ampak samo geslo.

Vloge obrestujejo s 5 % obrestmi. Če jemljete denar pri centralni denarnega zavoda, lahko dobite ves znesek naenkrat, če pa imate prihranke naložene v podružnicah denarnih zavodov (pri filialah), lahko dobivate le po 20.000 din dnevno. Pri podružnicah je izplačevanje hranilnih vlog omejeno zato, da banka lahko takoj ugotovi, če bi se morda kdo polastil vaše hranilne knjižice in bi vam hotel s ponarejenim podpisom odnesti prihranke.

F. M. iz Stuttgarta — Zahodna Nemčija, sprašuje:

ALI BOM MORAL SLUŽITI VOJAŠKI ROK?

Pred 15 meseci sem odšel brez potnega lista iz Jugoslavije. Star sem 21 let, vojaškega roka še nisem odslužil. Zelo rad bi se vrnil domov ali pa prišel vsaj na obisk, pa ne vem, če bom moral po vrnitvi služiti vojaški rok. Našemu konzulatu se po prihodu v Nemčijo nisem pri-

javil. Prosim za pojasnilo, če bi bil po povratku v domovino kaznovan in če bom moral služiti vojaški rok.

Ker mas je o tem spraševalo v zadnjem času še več rojakov, jim bomo odgovorili bolj obširno.

Na svetu je malo držav, kjer moškim ni treba služiti vojaškega roka. Obvezno služenje vojaškega roka ima tudi naša država, kajti dolžnost v pogledu obrambe domovine sodi med pglavitne obveznosti, za katere se morajo državljani temeljito izučiti. Po zakonu o narodni obrambi (Ur. list FLRJ št. 30/55) mora vsak državljan služiti vojaški rok, razen v primeru, ko naborna komisija ugotovi, da je za vojaško službo nesposoben. Kljub temu lahko državljan za krajši ali daljši čas potuje v tuje dežele, pred odhodom pa mora dobiti dovoljenje od pristojnega občinskega organa za narodno obrambo. To velja za vse moške državljane Jugoslavije, stare nad 17 let. Takšno potrdilo zlahka dobi vsak državljan. Po prihodu na tuje se mora vojaški obveznik prijaviti našemu konzularnemu ali diplomatskemu predstavništvu (na konzulatu ali poslaništvu), kajti takšna prijava mu daje pravico, da do 27. leta starosti brez kakršnihkoli ovir obiskuje svojo domovino, ne da bi ga vojaški organi vpoklicali. Ko prijavljeni državljan dopolni 27 let, ga vojaški organ vpiše le v evidenco, vojašine pa mu ni treba več služiti, čeprav se vrne za stalno v domovino.

Kot vidimo, je prijava našega državljan na našem konzulatu ali poslaništvu v tuji državi zelo pomembna za vse tiste, ki želijo obiskovati svoje sorodnike v domovini, čeprav so iz države odšli brez potnega lista. Kdor ni

zahteval dovoljenja vojaškega organa pred odhodom in se po prihodu na tuje ni prijavil jugoslovanskemu predstavništvu, mora služiti vojaški rok, čeprav pride v domovino samo na obisk. Prijava je pomembna tudi zato (po navadi ji pravimo registracija), ker mora v tuji državi neprijavljeni jugoslovanski državljan ob povratku v domovino služiti vojaški rok tudi po 27. letu starosti. Zakon o narodni obrambi namreč pravi, da sme vojaški organ takšnega človeka poklicati celo do dopolnjenega 40. leta. Neprijavljenega državljan smatrajo vojaški organi za človeka, ki se izmika vojaški obveznosti.

Prijava na jugoslovanskem predstavništvu je zelo preprosta zadeva. Ker omogoči izseljencem nemoteno obiskovanje domovine, prav gotovo ni pametno, če izseljenec nanjo pozabi.

Glede odhoda iz domovine brez potnega lista ter kazni za to dejanje, pa je odgovor tale:

Že pred zakonom o amnestiji (Ur. list FLRJ, št. 12/62) prehod meje brez listine ni bil kaznivo dejanje, ampak le prekršek. Zakon o amnestiji je med drugimi dejanji odpustil to dejanje vsem tistim izseljencem, ki so na ta način odšli iz domovine. Če bo tak izseljenec prišel na obisk, se mu ne bo nič zgodilo. Zato svetujemo vsem našim rojakom, za katere velja amnestija in ki še niso odslužili vojaškega roka, pa še niso stari 40 let, naj se čimprej prijavijo jugoslovanskemu predstavništvu. Tam naj izjavijo, da se bodo v primeru mobilizacije ravnali po odredbah pristojnih vojaških organov Jugoslavije. Prijava jim bo prihranila marsikatero težavo in omogočila nemoten obisk sorodnikov.

JUST MIKLAVC

Trgovsko podjetje
na debelo in drobno

Volan

Ljubljana
Vošnjakova 9

ima na zalogi bogato izbiro nadomestnih delov
in potrebščin za avtomobile, motorje in kolesa
raznih znamk

v svojih prodajalnah na malo:

Tavčarjeva 7
Gospodsvetska 3
Frankopanska 21

in v prodajalni na debelo:

Dvorakova 12

Cene nizke, postrežba solidna!

Montažno podjetje

TOPLOVOD

LJUBLJANA, ČRTOMIROVA 6

montira in projektira vse vrste

klimatizacijskih naprav, centralno

gretje, električne, plinske

in vodovodne instalacije

izdeluje temperaturne regulatorje,

lovilce nesnage, obtočne črpalke,

naprave za centralno gretje

ter druge naprave za klimatizacijo

in ventilacijo

Vsem delovnim

ljudem

priporočamo

naše priznane

izdelke!

Tekstilna industrija

OTIŠKI VRH

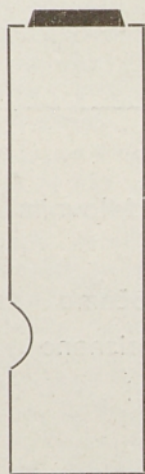
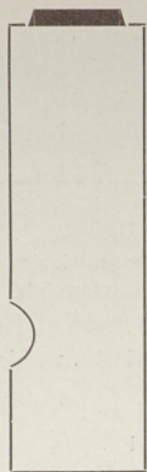
pošta Dravograd

Brzjav: Tekstil Dravograd

Telefon: Dravograd 26

Železniška postaja: Dravograd

tiskarna
toneta
tomšiča

ljubljana, gregorčičeva 25a

knjigotisk, rototisk, knjigoveznica

